

Handläggare
Thérèse Salomon
Telefon:

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026, och överlämnar det till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ann-Christine Hansson
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Kungsholmens

stadsdelsnämnd.....	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	4
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	4
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	5
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	5
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Förskoleverksamhet.....	7
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	9
2.3 Äldreomsorg.....	11
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	13
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	15
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	19
2.7 Ekonomiskt bistånd	23
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	24
2.9 Övrigt.....	24
3 Sammanfattande ekonomisk analys	29
3.1 Drift	30
3.2 Investeringar	32
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	34
4 Lokalförsörjningsplan.....	34
4.1 Sammanfattning.....	34
4.2 Planeringsförutsättningar.....	35
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	35
4.4 Samverkan	36
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	37
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	37
4.5.2 Nuläge 31 januari 2023	37

4.5.3	Lokalbehov för annan kommunal verksamhet	37
4.5.4	Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	37
4.5.5	Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	37
4.6	Pedagogisk verksamhet	38
4.6.1	Summerande analys av nuläge samt framtida planering	38
4.6.2	Nuläge 31 januari 2023	38
4.6.3	Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)	39
4.6.4	Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	40
4.6.5	Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	41
4.7	Övrig information.....	41
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	41
5	Övriga redovisningar	41

Bilagor

Bilaga 1: Blankettset SDN 08

Bilaga 2: Klimatinvesteringar Kungsholmen 2024-2026

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

I Kungsholmens stadsdelsnämnds underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 beskrivs strategiskt viktiga frågor som påverkar verksamhetens utveckling under planperioden. Nedan sammanfattas de strategiska prioriteringarna i punktform vilka beskrivs och analyseras i avsnitt 2.

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- Utveckla fritidsgårdarnas arbete för jämlika och jämställda uppväxtvillkor, genom att erbjuda kvalitativa och attraktiva verksamheter.
- Använda brukardialoger som en del av det ordinarie kvalitetsarbetet i fritidsverksamheterna för att göra barn och unga mer delaktiga i utvecklingen av verksamheterna.
- Utveckla och öka kulturella aktiviteter i parklekarna.
- Stärka stödet till föräldrar som besöker öppna förskolorna
- Vidareutveckla informationsspridningen om föreningsstöd
- Inom förskolan utveckla arbetet med barnens språkutveckling och höja pedagogernas kompetens inom området.
- Utveckla och stärka lekens betydelse i utbildningen.
- Utveckla arbetet och förståelsen för social hållbarhet inom förskolan.
- Utveckla dokumentationen av barns lärande.
- Sträva efter att minska barngrupperna storlekar och öka personaltätheten.
- Inom socialtjänsten utveckla systematisk uppföljning av arbetsmetoder och insatser i syfte att säkerställa att de motsvarar behoven samt ger önskat resultat.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom att arbeta för en fungerande skolgång och goda skolresultat, vilket i sin tur förebygger psykisk ohälsa och kriminalitet.
- Utveckla samarbetet med Region Stockholm för att möjliggöra samordnade insatser för personer med samsjuklighet, missbruksproblematik eller psykisk ohälsa.
- Stärka det vräkningsförebyggande arbetet för att motverka hemlöshet och att barn lever i osäkra boendeförhållanden.
- Utveckla arbetssätt för att motivera våldsutövare till behandling i syfte att bekämpa mäns våld mot kvinnor.
- Fokusera på hälsofrämjande insatser för att stärka förutsättningar för god psykisk och fysisk hälsa för personer med funktionsnedsättning.
- Utveckla användandet av digitala verktyg och välfärdsteknik inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning
- Inom äldreomsorgen förstärka uppsökande och social verksamhet för att bryta ofrivillig ensamhet och öka den psykiska hälsan.
- Utveckla samverkan med Region Stockholm för att säkra en god och nära vård och omsorg för äldre.

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

- Bedriva ett intensifierat kommunikationsarbete och pedagogiskt arbete inom förvaltningen för att åstadkomma de beteendeförändringar som krävs för att uppnå målen.
- Samverka med andra förvaltningar i park- och stadsmiljöfrågor för att stärka grönstrukturen.
- Synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden.
- Tillvarata och öka parkernas kapacitet att ta hand om skyfall och reglera temperaturen vid värmeböljor.
- Ökad samverkan med fastighetsägarna för energieffektiviseringar, klimatanpassning och återvinning.
- Utöka samverkan med företag inom Kungsholmens stadsdelsområde i hållbarhetsfrågor.
- Fortsatt samverkan med stadsdelarnas miljösamordnarnätverk.
- Systematiskt och innovativt utvecklingsarbete tillsammans med resten av staden för att integrera miljö- och klimatfrågorna under Agenda 2030-paraplyet.

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- Ett stadsdelsgemensamt arbete för att tillhandahålla OSA-platser.
- Intensifierat samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen efter att de har övertagit ansvaret för Stockholmsjobb.
- Utveckla chefers förmåga att leda i förändring.
- Tydlig chefsstruktur med ett rimligt antal medarbetare per chef.
- Arbeta förebyggande och främjande med friskfaktorer, arbetsbelastning och rehabilitering för att sänka sjukfrånvaron.
- Skapa en långsiktig strategi för en hållbar kompetensförsörjning.
- Höja förskollärares och barnskötares kompetens för att skapa en större likvärdighet i utbildningen
- Inom äldreomsorgen genomföra åtgärder i kompetensförsörjningsplanen, t.ex. inom språk, digitalisering och kognitiva sjukdomar.
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning
- Utveckla och höja kompetensen i förskoleköken för att skapa en högre och mer likvärdig kvalitet i måltiderna för barnen
- Öka tryggheten i stadsdelsområdet genom att utveckla samverkan med civilsamhället, näringslivet och fastighetsföreningarna.
- Intensifierat arbete med kontinuitetshantering, bland annat säkra informationstillgångarna vid svåra påfrestningar.
- Utveckla arbetet med civil beredskap genom bland annat utreda behov av reservkraft, kompetenshöjning och bredda samverkan för att skapa en robusthet i organisationen.

- Tydligare implementera stadens kvalitetsprogram så att den service och de tjänster som erbjuds är relevanta och av en hög kvalitet för dagens och morgondagens stockholmare.
- Sammanhållet arbete med mänskliga rättigheter för ökad kvalitet och en hållbar utveckling.

2 Nämndens verksamhetsområde

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, kultur och fritid för barn och unga, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder.

Stadsdelsnämnden ansvarar också för lokalt demokratiarbete och konsumentvägledning, kultur- och föreningsbidrag, miljö- och klimatarbete, parkverksamhet och stadsmiljö, lokalt trygghetsarbete, krisberedskap och näringslivsarbete.

Flera verksamheter bedrivs i samverkan med andra förvaltningar. Då Norrmalm- och Östermalms stadsdelsförvaltningar läggs samman till en samlad stadsdelsförvaltning 1 juli kan överenskommelser behöva att ses över.

Kärnverksamheternas analys av senaste årens resultat, omvärldsfaktorer, och verksamheternas arbete med ständiga förbättringar, innovation och digitalisering samt interna frågor (kompetensförsörjning, chefsförsörjning, kompetensutveckling, sjukfrånvaro och omställning) presenteras under 2.1 - 2.8. Kommunfullmäktiges särskilt prioriterade frågor lyfts under 2.1 - 2.8 samt under Övrigt, punkt 2.9.

Befolkningsutveckling

Stadsdelsområdet består av stadsdelarna Kungsholmen, Östra S:t Görän, Stadshagen, Kristineberg, Fredhäll, Marieberg, Lilla Essingen och Stora Essingen. Swecos befolkningsprognos visar att i december 2022 uppgår befolkningen till 70 832 personer. Befolkningstätheten är hög, men stadsdelsområdets befolkning växer inte i samma takt som andra delar av Stockholm. Vid planperiodens slut 2026 är prognosen att det totala invånarantalet har ökat med 1 479 personer (jämfört med dec 2022), vilket motsvarar 2 procent.

	2022	2023	2024	2025	2026	2030	Förändring 2022 – 2030	Förändring i procent
0-5 år	4105	4115	4111	4053	4083	4261	+156	+3,8%
6-15 år	5094	5112	5043	4951	4895	4726	-368	-7,2 %
16-24 år	5066	5189	5372	5532	5688	5850	+784	+15,4%
25-64 år	44068	44170	44199	44017	44134	44037	-31	
65-79 år	9425	9494	9488	9500	9583	10220	+795	+8,4%
80-84 år	1632	1805	2000	2169	2278	2365	+ 733	+44,9%
85- år	1443	1467	1531	1574	1650	2338	+895	+55%
Totalt	70 832	71352	71744	71795	72311	73697	+2865	4 %

Befolkningsutvecklingen på längre sikt beräknas fortsatt bli svag och folkmängden väntas öka med cirka 4 procent fram till 2030. Detta är lägre än för staden som helhet. De stadsdelar som ökar mest är Stadshagen, Kristineberg och Lilla Essingen. Kungsholmens stadsdelsområde står inför en demografisk utmaning där andelen personer över 85 år förväntas öka med 55 procent inom stadsdelsområdet, samtidigt som andelen personer i yrkesför ålder är mer eller mindre konstant.

2.1 Förskoleverksamhet

De kommunala förskolorna på Kungsholmen har en god kvalitet vilket bekräftas i förskoleundersökningen, medarbetarenkäten och andra uppföljningar. Undervisningen leds av förskollärare i alla barngrupper. Det finns dock skillnader i kvaliteten mellan förskolorna vilket gör att en likvärdig förskola inte nås fullt ut.

Förskolorna på Kungsholmen har sedan flera år ett gemensamt fördjupningsarbete om leken i utbildningen. Det har fått positiva effekter för barnen eftersom pedagogerna utvecklat mer intressanta lekmiljöer och själva är mer aktiva i rolleken. Fördjupningsarbetet kommer att fortsätta under planperioden för att det ska nå ut till alla barn och alla förskolor.

Förskollärare från Kungsholmens förskolor deltar i ett samarbete med Stockholms universitet tillsammans med några andra stadsdelar i staden. Där möts forskare och praktiker med fokus på hållbarhetsfrågor i förskolan. Förskolorna på Kungsholmen kommer under planperioden utveckla arbetet och förståelsen för vad social hållbarhet kan vara i förskolan och undersöka samband mellan lek och social hållbarhet. Förvaltningen har ansökt om ett Erasmusprojekt för att utveckla det arbetet tillsammans med några förskolor på Island.

Arbetet med att utveckla det språkutvecklande arbetssättet kommer att vara ett fortsatt fokusområde under planperioden. Förvaltningen ska genomföra flera utbildningar i språk och flerspråkighet.

Samarbetet, kommunikationen och organisationen i vardagsarbetet är avgörande för en hög kvalitet på förskolorna. Förvaltningen ser att förskolor som har en lägre kvalitet har brister i vardagsarbetet som bland annat beror på en hög personalomsättning och en hög frånvaro. Förvaltningen kommer att genomföra riktade insatser för förskolor med lägre resultat under planperioden för att nå en större likvärdighet.

Ändringar i skollagen för att öka deltagandet i förskolan

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska. Ändringarna innebär bland annat att hemkommunen inför hösten det år ett barn fyller tre år ska ta kontakt med barnets vårdnadshavare, om barnet inte redan har en förskoleplats. Vårdnadshavarna ska få information om förskolans syfte och om barnets rätt till förskola. Om barnet inte börjar i förskolan ska ny kontakt tas inför varje höst och varje vår. Sista kontakten ska tas inför våren det år barnet fyller sex år.

En annan ändring är att hemkommunen blir skyldig att erbjuda förskoleplats till vissa grupper av barn, även om deras vårdnadshavare inte har anmält önskemål om förskola. Det gäller vid något av följande:

- om barnet är fött utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år
- om barnets vårdnadshavare är födda utomlands, men nu är bosatta i Sverige och vistas här sedan högst fem år.

Skyldigheten att erbjuda en plats i förskola gäller från och med hösten det år barnet fyller tre år. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2022, men ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023. Förvaltningen bedömer att denna lagändring inte kommer att få någon stor påverkan för de kommunala förskolorna på Kungsholmen eftersom inskrivningsgraden i förskola är hög.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Förskolorna har sedan ett par år nya digitala verktyg i Skolplattformen för kommunikationen med vårdnadshavarna. Kommunikationskanalerna har införts steg för steg och nu publiceras huvuddelen av informationen till vårdnadshavarna i Skolplattformen. Förvaltningen och rektorerna ser att kvaliteten i lärloggarna och dokumentationen av barnens lärande behöver utvecklas ytterligare under planperioden.

Från den 1 juli 2023 kommer stadsövergripande förskolefrågor att samordnas av den nya förskoleförvaltningen som förskolenämnden ansvarar för. Förvaltningen ser positivt på inrättandet av den nya förvaltningen och bedömer att den kommer att skapa större möjligheter till en likvärdig förskola i staden. Förvaltningen ser ett behov av att förskoleförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningen utvecklar metoder och arbetssätt för att följa upp kvaliteten i undervisningen i stadens förskolor.

Staden genomför en ny upphandling av lärplattform och system för närvaro och schema under 2023. De nya systemen kommer att införas på de kommunala förskolorna under 2024. Införandet av den nya lärplattformen kommer att kräva att resurser och stöd till förvaltningen och förskolorna. Den nya förskoleförvaltningen får en viktig roll för att stödja införandet i stadsdelsförvaltningarna.

Interna frågor

Förvaltningen strävar efter att minska barngruppernas storlek och öka personaltätheten. En utmaning är att Kungsholmen är ett område med lägre resurstilldelning av det socioekonomiska tilläggsbeloppet vilket påverkar barngruppernas storlek och antal barn per pedagog.

Förskolan har en relativt hög sjukfrånvaro och rektorerna och förvaltningen prioriterar arbetet med sjukfrånvaron på de förskolor där den är hög genom riktade insatser och att följa de olika stegen i stadens rehabiliteringsprocess. Med utgångspunkt från handlingsplanen för barnskötares och förskollärares arbetssituation arbetar förvaltningen vidare för att ge medarbetarna bra förutsättningar.

För att utveckla ledarskapet ytterligare utifrån stadens chefsprofil ser förvaltningen att det behövs både generella ledningsutvecklingsinsatser under planperioden men också mer riktade formativa insatser.

Utifrån den kompetensinventering som genomfördes av förskoleköken under 2021 framkom det att ca 60 procent av kockarna saknade relevant utbildning för sina uppdrag. Inventeringen

visade också att kompetensen bland köksbiträden behöver höjas. Förvaltningen kommer att erbjuda en rad utbildningar inom olika kompetensområden under planperioden. Därutöver kommer de kockar som har en god yrkeskompetens men saknar en yrkesexamen erbjudas validering.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och mål 4 i Agenda 2030: god utbildning för alla kommer förvaltningen prioritera följande insatser:

- Utveckla arbetet med barnens språkutveckling och höja pedagogernas kompetens inom området
- Utveckla och stärka lekens betydelse i utbildningen
- Utveckla arbetet och förståelsen för social hållbarhet
- Utveckla dokumentation av barns lärande
- Utveckla och höja kompetensen i förskoleköken för att skapa en högre och mer likvärdig kvalitet i måltiderna och följa upp måltidsstrategin
- Sträva efter att minska barngrupperna storlekar och öka personaltätheten

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Kulturlivet har en stor betydelse för den hållbara staden genom att förmedla kreativitet och uttryck för demokratiska värden. Nämndens verksamheter erbjuder kulturaktiviteter i olika former och genom bidragsgivning, stöd och rådgivning främjar stadsdelsnämnden det lokala kultur- och föreningslivet. En medarbetare är ansvarig för kulturfrågor och kontaktperson gentemot det fria kulturlivet, föreningar på Kungsholmen, kulturförvaltningen och andra aktörer inom staden. Förvaltningen planerar att vidareutveckla informationsspridningen om föreningsstöd för att öka möjligheten för att invånare i olika organiserade former kan påverka och engagera sig ideellt i exempelvis idrott, socialt eller kulturellt arbete. Förvaltningen hyr ut träfflokaler till föreningslivet och ser kontinuerligt över vilka befintliga lokaler som lämpar sig för uthyrning.

Kungsholmens stadsdelsnämnd har givit förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett kulturhus på Kungsholmen. Stadsdelsnämndens ambition är att ett kulturhus skall öppna innan mandatperiodens slut. Kulturförvaltningen genomför 2022/2023 en *Lokalbehovsanalys för det fria kulturlivet i staden*. Förvaltningen är positiv till utredningen och att staden centralt utifrån analysen verkar för att utbyggnaden av kulturlivet blir jämnt fördelat över staden, då exempelvis ett kulturhus inte ryms inom stadsdelens tilldelade budgetmedel för närvarande.

Nationaldagen i Rålambshovsparken har varit ett uppskattat firande för alla stockholmare och kranskommuner. Evenemanget har vuxit under åren vilket medfört högre krav på säkerhet, planering och samordning. Förvaltningen har inte själva den kompetens och de resurser som krävs för att genomföra ett evenemang av denna storlek varför det i år planeras att genomföra ett mindre firande i parken. Nationaldagen uppmärksammas på olika sätt inom nämndens verksamheter.

Öppen förskola och parklekar

Under 2023 kommer staden att ta fram nya riktlinjer för parklekarnas verksamhet för att skapa en större likvärdighet. Riktlinjerna kommer att påverka utvecklingen och inriktningen av parklekarnas verksamhet de kommande åren. Förvaltningen är positiv till att riktlinjer tas fram och ser att det kan höja kvaliteten inom parklekarna bland annat genom strategiska satsningar på kompetensutveckling. Parklekarna kommer att utveckla arbetet med barn och ungdomars delaktighet de kommande åren och även inslagen av kulturella aktiviteter.

Förvaltningen erbjuder två öppna förskolor i egen regi. De öppna förskolorna är viktiga mötesplatser för hemmavarande vårdnadshavare och deras barn som inte börjat på förskola. Öppna förskolorna kommer under planperioden starta upp föräldrträffar. De vänder sig till alla föräldrar som har barn mellan 0-2 år och handlar om familjeliv och hur man kan stödja sitt barns utveckling och hantera utmaningar som förälder.

Fritidsverksamhet

Stockholms stad har antagit en strategi för stadens fritids- och ungdomsgårdar och fritidsverksamheterna kommer framöver att fokusera på utveckling och kvalitet utifrån denna. Verksamheterna behöver utvecklas och planeras för att kunna nå fler besökare, nya målgrupper, minska ojämlikhet, öka jämställdhet och stärka skyddsfaktorer. Målgrupper som är underrepresenterade och utsatta behöver prioriteras, så som barn och unga med funktionsvariationer och de som identifierar sig inom HBTQIA+. Fritidsverksamheterna behöver också uppmuntra mer till fysisk rörelse för att motverka hälsoproblem på grund av stillasittande.

Fritidsverksamheten på Kungsholmen är en liten verksamhet med en begränsad budget och det ger stora utmaningar med att nå upp till målen i fritidsstrategin. Förvaltningen håller därför på att göra en översyn av fritidsverksamheten för att framöver kunna planera och utveckla verksamheterna på bästa sätt. Det är även en utmaning att få besökare till verksamheterna. En stor majoritet av de som besöker förvaltningens fritidsgård Kuggen går på Rålabshovsskolan då Kuggen är belägen på skolan. Det betyder att många utav barnen som besöker Kuggen inte bor på Kungsholmen utan i andra delar av staden. Det är också så att åldersgruppen barn och unga som fritidsverksamheterna är till för kommer att minska på Kungsholmen under kommande år. Det kommer bli viktigt att tillsammans med barn och unga på Kungsholmen planera verksamheterna för att kunna erbjuda meningsfulla aktiviteter.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och bidra till målen i Agenda 2030, bland annat mål 3, god hälsa och välbefinnande, mål 5, jämställdhet, mål 10, minskad ojämlikhet och mål 11, hållbara städer och samhällen prioriterar förvaltningen att:

- Vidareutveckla informationsspridningen om föreningsstöd
- Utveckla fritidsgårdarnas arbete för jämlika och jämställda uppväxtvillkor, genom att erbjuda kvalitativa och attraktiva verksamheter.
- Använda brukardialoger som en del av det ordinarie kvalitetsarbetet i fritidsverksamheterna för att göra barn och unga mer delaktiga i utvecklingen av verksamheterna.

- Utveckla och öka kulturella aktiviteter i parklekarna
- Stärka stödet till föräldrar som besöker öppna förskolorna

2.3 Äldreomsorg

Befolkningsprognos och efterfrågan av insatser

Under Covid 19-pandemin minskade andelen som flyttade in på vård- och omsorgsboende och antalet hemtjänsttagare minskade också, särskilt bland dem med enbart serviceinsatser. Efter att pandemin upphörde våren 2022 är andelen som flyttat in på vård- och omsorgsboende nästan tillbaka på nivån som var innan pandemin. Avseende servicehusen är efterfrågan tillbaka på nivån som var innan pandemin. Inom hemtjänsten är antalet med hemtjänst fortfarande lägre än innan pandemin, men antalet beviljade timmar hos de som har hemtjänst är högre.

Befolkningsprognosen för Kungsholmens stadsdelsområde visar att antalet personer över 65 år förväntas öka under planperioden. Den målgrupp som är i behov av mest äldreomsorg är personer 85 år och äldre. År 2026 prognosticeras att målgruppen är 14 procent större jämfört med år 2022 och hela 55 procent större år 2030 än 2022. Detta innebär att äldreomsorgen kommer att bli mer kostnadsdrivande framöver samt kräva en utökning av verksamheterna. Staden behöver aktivt arbeta med att skapa fler boendeformer samt boendeplatser för äldre då andelen äldre ökar inom hela staden. Förvaltningen vill särskilt lyfta att Kungsholmen behöver seniorbostäder då denna boendeform ej finns i stadsdelen idag. Arbetet med boendeplatser är även viktigt för att säkerställa äldres valfrihet mellan olika boendeformer. Det är väsentligt att de nya boendena som skapas är klimatanpassade för att klara eventuella värmeböljor. För att skjuta fram behovet av äldreomsorg är förebyggande insatser viktiga, såsom bostadsanpassningar, seniorboenden, sociala träffpunkter och fysisk aktivitet och rehabilitering.

En målgrupp äldre som ökar är äldre med missbruk samt psykisk ohälsa. Dessa ärenden är ofta komplexa och samverkan sker med socialtjänsten men det är äldreomsorgen som är huvudhandläggare. Förvaltningen ser behov av tillskapande av boendeplatser för yngre med kognitiva sjukdomar eftersom deras behov inte alltid kan tillgodoses på ett bra sätt på ordinarie vård- och omsorgsboende med demensinriktning. Det finns även ett antal personer som idag har gruppboende enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som har omfattande omsorgsbehov och börjar bli äldre. Staden behöver se över hur deras behov lämpligen ska tillgodoses.

Förändringar i nationella lagar och regelverk

En statlig offentlig utredning (SOU) har tagits fram som innefattar förslag till införandet av en äldreomsorgslag. Lagen föreslås träda i kraft januari 2024. Lagens syfte är att äldreomsorgen ska bli mer likriktad i landet och innebär mer detaljstyrning än nuvarande socialtjänstlag. Regeringen kommer att ersätta kommunerna för de förslag som kräver en kvalitetshöjning/nya uppdrag i enlighet med statens finansieringsprincip.

Undersköterska blir en skyddad yrkestitel 1 juli 2023 med en implementeringsperiod om 10 år. De nya bestämmelserna medför krav på fler studiepoäng och högre kompetens vilket innebär att vissa som idag är undersköterskor kommer att behöva fler studiepoäng för att vara

undersköterska framgent. Verksamheterna behöver därför arbeta med att kartlägga vilka dessa individer är samt motivera dem till att utöka antalet studiepoäng inom ramen för deras arbetstid. Det finns statliga stimulansmedel att söka för kostnader som uppkommer när personal vill utöka sina studiepoäng.

Den 1 januari 2023 börjar lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation gälla. Det innebär att det blir möjligt för vårdgivare och omsorgsgivare att dela personuppgifter med varandra genom sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. För att dela uppgifter behöver verksamheterna vara anslutna till ett system för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. Det är frivilligt att ansluta sig till ett sådant system. Förvaltningen ser ett behov av att införa detta inom särskilda boenden.

Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samordnad vård som stärker hälsa och förebygger fysisk och psykisk ohälsa

Trenden är att äldre blir mer multisjuka i och med stigande ålder och behovet av hälso- och sjukvårdsinsatser ökar därför. För att stärka hälso- och sjukvården på Kungsholmen har ett processteam startat som består av medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) samt chefer på vård- och omsorgsboendena samt servicehusen. Teamet har tagit fram en handlingsplan som kartlägger utvecklingsområden och syftar till att säkerställa och utveckla hälso- och sjukvården. Uppföljning av aktiviteterna i handlingsplanen kommer att ske årligen samt vid behov. Under år 2023 kommer Kungsholmens stadsdelsförvaltning tillsammans med Norrmalm att starta ett kliniskt träningscenter (Metodikum) dit personal kan gå för att träna och öka kompetensen inom mer avancerade hälso- och sjukvårdsinsatser.

För att säkra vårdövergångarna från sjukhus kommer förvaltningen arbeta med att öka samverkan med Region Stockholm. En samverkansöverenskommelse ska tas fram där bland annat ansvarsfördelningen ska förtydligas för ökad patientsäkerhet.

För att främja god hälsa är en god nutrition viktig och förvaltningen har dietister tillhands för att säkerställa att förvaltningen erbjuder de äldre en näringsriktig kost. Dietisterna utbildar även utbildar medarbetarna inom ämnet. Arbetet bidrar till målet Ingen hunger i Agenda 2030. En måltidsstrategi ska tas fram år 2023 för att stärka arbetet ytterligare. Andra hälsofrämjande åtgärder som förvaltningen erbjuder är Baltzars träfflokal som genomför en mängd olika aktiviteter för seniorer samt aktiviteter inom särskilda boenden. Förvaltningen ska se över om ytterligare en träfflokal behövs framöver i och med att antalet äldre ökar inom stadsdelen. Förvaltningen erbjuder även stöd till anhöriga för att underlätta deras vardag. Detta arbete bidrar även till målet om jämställdhet i Agenda 2030 då anhörigas arbete till stor del utförs av kvinnor.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Det är viktigt att äldreomsorgen effektiviseras och nytänkande i verksamheterna uppmuntras. Välfärdsteknik och digitalisering är ett brett område där delar av satsningarna behöver handla om individuellt utprovade lösningar samt hjälp att hantera tekniken, för att öka den sociala delaktigheten och den äldres självständighet. Andra satsningar innefattar lösningar som stöttar verksamheter, chefer och medarbetare för att skapa en förbättrad arbetsmiljö och attraktiv

arbetsplats.

Inom särskilda boenden ser förvaltningen att ett gemensamt journalsystem för dokumentation enligt både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen behöver införas för att säkra en väl fungerande samverkan och informationsöverföring. Det är även i linje med den nya lagen (2022:913) om sammanhållna vård- och omsorgsdokumentation.

Interna frågor

Då äldreomsorgen är en växande sektor är behovet av kompetent vård- och omsorgspersonal stor och behovet kommer öka framöver, särskilt inom hemtjänsten. Kontinuiteten bland chefer och legitimerad personal har visat sig vara en viktig faktor för att få verksamheter med god kvalitet, så det viktiga är att verka för att behålla befintliga medarbetare. Det råder idag vissa svårigheter med kompetensförsörjning bland baspersonal samt legitimerad personal, både gällande att rekrytera kompetenta medarbetare samt att språkkompetensen generellt behöver öka bland befintlig bemanning. Förvaltningen genomför därför utbildningsåtgärder för att medarbetarna på arbetstid ska öka kunskaperna inom det svenska språket. Likaså behöver åtgärder fortgå för att arbetstagarna ska trivas och vilja stanna kvar samt att yrket ska uppfattas mer attraktivt så fler söker sig till äldreomsorgen. Då det väntas en stor ökning i antalet äldreomsorgstagare tror förvaltningen att kommer det bli nödvändigt att renodla uppdraget som undersköterska och vårdbiträde och se över om vissa arbetsuppgifter kan utföras av andra professioner eller via smarta digitala lösningar. En kompetensförsörjningsplan är framtagen som stöd i kompetensförsörjningsarbetet.

Prioriteringar

För att nå upp till kommunfullmäktiges inriktningsmål samt bidra till målpuppfyllelsen i Agenda 2030, främst mål 2, ingen hunger, mål 3, god hälsa och välbefinnande, mål 5, jämställdhet och mål 10, minskad ojämlikhet görs nedanstående prioriteringar:

- Förstärka uppsökande och social verksamhet för att bryta ofrivillig ensamhet och öka den psykiska hälsan.
- Utveckla samverkan med Region Stockholm för att säkra en god och nära vård och omsorg.
- Genomföra åtgärder i kompetensförsörjningsplanen, t.ex. inom språk, digitalisering och kognitiva sjukdomar.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nämndens arbete utgår från stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning som ska revideras under planperioden. Barn, unga och vuxnas möjlighet till delaktighet, inflytande och medverkan är central. Analys av brukarundersökningar och brukarråd i olika former ska vara underlag för utveckling. Målgruppens perspektiv och synpunkter inhämtas också från nämndens råd för funktionshinderfrågor. Förvaltningen är positiv till den nya organiseringen av råden för funktionshinderfrågor. Rådets kunskap är värdefull för nämnden och fokus på de strategiskt relevanta frågorna kommer att bidra till arbetet med att öka tillgängligheten.

Från den 1 januari 2023 finns nya och ändrade bestämmelser om personlig assistans i lagen

om stöd och service till vissa funktionshindrade. Förändringarna gäller reglering av bedömningsgrunderna för föräldraansvaret och de grundläggande behoven inom personlig assistans. Sammantagen kan det leda till att antalet beviljade insatser ökar. Förändringarna innebär att stadens arbetssätt och styrdokument behöver ses över för att säkerställa likställighet.

Nyligen kom även besked om att regeringens utredning gällande huvudmannaskapet för personlig assistans är klar och förslaget är att huvudmannaskapet för personlig assistans från den 1 januari 2026 helt ska ligga hos staten. Förvaltningen är positiv till förslaget.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Det finns fortfarande fler utmaningar gällande digitaliseringen för personer med funktionsnedsättning. För att uppnå jämlika levnadsvillkor och minska risken för digitalt utanförskap för målgruppen behöver fler personer få kunskap om och tillgång till digital teknik. Medarbetare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning kommer där att fylla en viktig funktion för att lära ut och informera om digitala arbetssätt.

Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvanor och större ohälsa jämfört med övrig befolkning. Förvaltningen ska därför fokusera på hälsofrämjande insatser för att stärka förutsättningar för god psykisk och fysisk hälsa för personer med funktionsnedsättning. Arbetet ska ske genom att sprida kunskap om tillgängliga aktiviteter samt att skapa aktiviteter för att främja rörelse och motion.

Interna frågor

Införandet av en ny yrkestitulatur i förvaltningens LSS-verksamheter innebär ett omfattande arbete för utförarverksamheterna. Införandet av ny yrkestitulatur innebär validering av personalens kompetens och kompetenshöjande insatser. Det är en utmaning för förvaltningen att möjliggöra för medarbetare att delta i utbildningar då vikarietillsättning är svårt utifrån de nya reglerna kring avseende lagen om anställningsskydd (LAS). Förvaltningen ser fördelar med att skapa en stadsgemensam bemanningspool för att täcka personalbehovet på daglig verksamhet, gruppboheter och serviceboheter. Vidare ser förvaltningen en utmaning i att rekrytera chefer inom utförarverksamheterna, både utifrån att det är få som söker tjänsterna och att det saknas kompetens inom området.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och mål 3 god hälsa och välbefinnande, mål 5 jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet i Agenda 2030 kommer förvaltningen prioritera följande insatser:

- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning
- Hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättning
- Utveckla användandet av digitala verktyg och välfärdsteknik inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Under planperioden kommer en ny och omarbetad socialtjänstlag troligen att träda i kraft. Sannolikt kommer detta att innebära behov av anpassningar och omprioriteringar i nämndens verksamheter. I lagförslaget beskrivs möjligheten för kommunerna att erbjuda vissa insatser utan föregående utredning och bedömning. Om detta får genomslag är det tänkbart att efterfrågan på dessa insatser kommer att bli hög i stadsdelsområdet då efterfrågan på insatser utan biståndsbeslut redan i dagsläget är stor. Förvaltningen ser att denna omställning sannolikt kan innebära en resursomfördelning för att uppfylla lagens intentioner. Arbetet med att ställa om från en specialiserad socialtjänst till ett ökat fokus på förebyggande arbete och tidigt stöd behöver samordnas inom Stockholms stad för att säkerställa en likställighet.

Förvaltningen ska arbeta med kunskaps- och evidensbaserade arbetsmetoder och insatser. För vissa arbetsmetoder och insatser finns ingen vetenskaplig grund och förvaltningen måste stödja sig på kunskap i den egna eller andras verksamheter. Detta innebär att förvaltningen måste kunna arbeta med uppföljningar som visar på effekter och resultat. Förmågan och kunskapen att arbeta med dessa typer av uppföljningar måste stärkas.

Utöver stöd till de målgrupper socialtjänsten möter är det även viktigt med stöd till anhöriga då de många gånger påverkas fysiskt, psykiskt och socialt. Förvaltningen informerar anhöriga om möjligheten till anhörigstöd och vilka olika former av stöd som finns att tillgå, både inom förvaltningen och från andra verksamheter.

Barn och unga

De senaste årens desinformation om socialtjänsten synliggör behov av att socialtjänsten ska vara tillgänglig och sprida information om det arbete som görs. Desinformationskampanjen påverkar såväl arbetsmiljön som klienters tillit till socialtjänsten, vilket i förlängningen kan vara en fara för barn och unga.

Pågående samverkansaktiviteter mellan förskola, skola, region och socialtjänst behöver även fortsatt prioriteras och vidareutvecklas med fokus på det operativa arbetet och samordning utifrån stockholmarnas fokus.

Den psykiska ohälsan bland barn och unga ökar och i Stockholmsenkäten är det en nedåtgående trend gällande svaren om psykisk hälsa. Förvaltningen ser ett ökat behov av samordnade insatser för barn och unga med psykisk ohälsa. Regionens omorganisering av barnpsykiatri, både specialiserad och första linjen, är en utmaning. En långsiktig planering för resurser krävs för att kunna fortsätta utveckla och driva samverkan med dessa aktörer för att kunna nå bättre resultat för målgruppen.

En växande grupp är barn och unga som inte har en fungerande skolgång. Det behövs ett större förebyggande arbete. I dagens läge räcker resurserna bara till att arbeta med de barn som har störst frånvaro istället för att förebygga frånvaro. Det finns behov av att i samverkan med skolan se över samverkansstrukturer, tydliggöra ansvarsområden och vilka arbetsätt och insatser som kan vara behjälpliga för dessa barn och unga. Förvaltningen arbetar med ett skolsocialt team riktade mot dessa barn och har även sökt medel från sociala investeringsfonden för att kunna utveckla detta arbete. Denna insats finns dock inte på alla skolor vilket betyder att alla barn och unga som har behov inte kan få tillgång till den. För att

hjälpa dessa barn behövs också samverkan mellan socialtjänst, skola, barn och ungdomspsykiatri samt habiliteringen. En välfungerande systematisk samverkan bidrar till att tidigt upptäcka och motverka en negativ utveckling när det gäller bland annat psykisk ohälsa, kriminalitet och skolfrånvaro.

Det finns en stor efterfrågan på att delta i något av de föräldrastödsprogram som erbjuds och efterfrågan förväntas öka ytterligare de närmsta åren. Det är en utmaning att bemanna och tillhandahålla dessa i tillräcklig omfattning för att möta efterfrågan.

Vuxna missbruk

Under pandemin uppmärksammades en ökning av missbruksproblem relaterat till alkohol, narkotika och spel. Målgruppen äldre med missbruksproblematik har också ökat. Detta är en målgrupp som är särskilt sårbar och problematiken är komplex när den äldre samtidigt är drabbad av demens. Samverkan med äldreomsorgen är viktig för att kunna erbjuda stöd och hjälp men insatserna är många gånger begränsade. Förvaltningen ser därmed ett behov av anpassade insatser utformade för denna målgrupp.

Den psykiska ohälsan har också ökat och problematiken är många gånger komplex, vilket ställer krav på individuellt anpassade och samordnade insatser från flera huvudmän. Personer med missbruksproblematik eller samsjuklighet har ofta svårt att få tillgång till den vård de är i behov av från regionen. Samverkan, framförallt med Regionen Stockholm, kommer därför att vara centralt de kommande åren.

Den 1 januari 2026 föreslås förslagen i Samsjuklighetsutredningen att träda i kraft och om så sker kommer det innebära omfattande förändringar för socialtjänsten. Syftet med förslagen är att vården för personer med samsjuklighet, skadligt bruk eller beroende ska bli mer personcentrerad och samordnad, för att möjliggöra detta föreslås bland annat att ansvaret för både öppenvården och tvångsvården (i form av LVM) att övergå till regionen. Socialtjänstens huvuduppdrag kommer istället att vara stödinsatser för att stärka den enskildes resurser och funktionsförmågor. Detta kommer innebära stora organisatoriska förändringar och en omställning av insatsernas inriktning.

Kriminalitet är ett omfattande samhällsproblem och förvaltningen förväntar sig att socialtjänsten kommer att möta allt fler som vill lämna en kriminell livsstil. Ökad kunskap inom området är viktig och rutiner kommer att upprättas för att avhoppare ska kunna erbjudas snabbt stöd.

Socialpsykiatri

Förvaltningen har över tid sett en förändring av problematiken som målgruppen med psykiska funktionsnedsättningar har. Allt fler är i behov av stöd utifrån neuropsykiatriska diagnoser och personer med psykisk ohälsa och komplexa vårdbehov ökar, ofta till följd av samsjuklighet. En viktig del i förvaltningens arbete är att erbjuda tidiga och samordnade insatser, exempelvis i form av boendeinsatser, boendestöd och sysselsättning. Syftet med insatserna är att öka individernas självständighet och förmåga att klara sin vardag.

Under planperioden finns behov av att arbeta fram rutiner tillsammans med regionen gällande samordning och vårdplanering vid utskrivning från slutenvård. Detta är av vikt för att socialtjänsten ska hinna planera och erbjuda lämpliga insatser. Risken är annars att insatserna

blir akuta och tillfälliga, vilket kan leda till ökade kostnader. En fungerande samverkan med regionen är därför av stor vikt.

I takt med att befolkningen blir äldre har även behoven av olika boendeformer förändrats. En utmaning är att kunna tillhandahålla platser på stödboenden och gruppboenden för personer med psykiska funktionsnedsättningar, många brukare bor kvar längre i dessa boenden idag jämfört med tidigare. För att kunna tillhandahålla insatserna ser förvaltningen ett behov av att dessa boendeformer utökas.

Nyanlända

Antalet nyanlända som bor i stadens genomgångsbostäder har minskat. Behovet av samhälls- och bostadsvägledning kvarstår dock. Individuellt anpassad bostadsvägledning är ett viktigt förebyggande arbete för att motverka att hushåll står utan en egen boendelösning vid utflytt från genomgångsbostäder. Stadens ändrade beslut att nyanlända kan ha möjlighet att bo i genomgångsbostad i upp till fem år bedöms underlätta för hushåll att hitta stadigvarande boendelösningar.

Behoven hos nyanlända skiljer sig åt och särskilt bland vissa kvotflyktingar finns ibland ett mer långvarigt behov av stöd för att få en fungerande vardag. Det handlar oftast om personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund som varken läser eller skriver. Det är önskvärt att i staden se över hur denna grupps behov av stöd kan tillgodoses på ett likvärdigt sätt även efter det initiala mottagandet som samordnas av socialförvaltningen.

Förvaltningen konstaterar att det är en utmaning att de ukrainska flyktingarna, som får skydd enligt massflyktsdirektivet, inte har samma rättigheter som andra flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige. Denna skillnad i rättigheter medför dels svårigheter för målgruppen och dels för professionella som får hantera en juridisk gråzon.

Samhällsvägledning för nyanlända har bedrivits i projektform och beslut kommer att tas under 2023 om eventuell implementering i ordinarie organisation. En erfarenhet i projektet är att fler grupper än nyanlända efterfrågar samhällsvägledning, bland annat unga, utrikesfödda och personer som söker efter ett eget boende.

Hemlöshet och vräkningsförebyggande arbete

Förvaltningen uppmärksammar att allt fler hemlösa rör sig i stadsdelsområdet men det är inte alltid dessa personer tillhör stadsdelens socialtjänst. Samverkan med stadens uppsökarteam blir viktig för att dessa personer ska få hjälp att komma i kontakt med rätt stadsdel för stöd från socialtjänsten. I de fall personerna tillhör Kungsholmens stadsdelsområde motiveras den enskilde till att ta emot stöd och erbjuds hjälp för att bryta den akuta hemlösheten och planera för en hållbar boendelösning.

För att motverka hemlöshet är det vräkningsförebyggande arbetet centralt för kommande planperiod, men också en utmaning. Det finns en risk att allt fler individer kommer få ekonomiska svårigheter till följd av den samhällsekonomiska situation som råder med en annalkande lågkonjunktur och höga mat- och elpriser. Detta kan leda till att fler får svårigheter att betala för sitt boende och med tiden förlorar sin bostad. Möjligheten till egen bostad riskerar att bli ännu mer begränsad på grund av den stora bostadsbrist i Stockholm som redan råder och som är en stor utmaning. Höga hyror och svårigheten att hitta långsiktiga

boendelösningar gör att det kan bli svårt för de som en gång har haft ett stadigt boende att ordna något nytt. Detta gäller även för särskilt sårbara grupper, exempelvis de med komplex problematik. De befinner sig ofta långt från ordinarie bostadsmarknad och har svårt att hitta hållbara lösningar på egen hand. En annan sårbar målgrupp är äldre personer i hemlöshet och det finns en risk att denna grupp kommer att öka kommande år. Förvaltningen ser behov av att fortsätta utveckla det vräkningsförebyggande arbetet där samverkan med äldreomsorgen och andra delar av socialtjänsten är centrala för att motverka ökad hemlöshet. Det är även viktigt att barnfamiljer uppmärksammas och erbjuds tidigt stöd för att motverka att barn hamnar i osäkra boendeförhållanden.

Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem och förvaltningen ser att antalet individer som söker stöd från socialtjänsten på grund av våldsutsatthet fortsätter att öka. Våldsutsatta, oftast kvinnor, i behov av skydd erbjuds insatser snabbt, antingen på skyddat boende eller i förvaltningens jourlägenhet. Relationsvåldscentrum Innerstaden är en viktig insats för de som är i behov av stöd- och behandlingssamtal och efterfrågan av denna insats är stor.

Majoriteten av de som ansöker om stöd hos socialtjänsten på grund av relationsvåld är våldsutsatta. Antalet våldsutövare som deltar i behandling fortsätter dock att vara få. Arbetet med att komma i kontakt med och motivera våldsutövare till behandling är ett utvecklingsområde och förvaltningen ser behov av både intern och extern samverkan för att ta fram arbetssätt för att lyckas med detta. Ytterligare ett utvecklingsområde är att uppmärksamma våld i unga relationer. För att kunna motverka fortsatt våld och ge stöd till ungdomarna behöver kunskapen inom området öka, såväl hos professionella som hos ungdomar och föräldrar. Det är av vikt att både våldsutsatta och våldsutövare uppmärksammas och får stöd. Behov av samverkan finns även inom detta område, framförallt med polis, skola, ungdomsmottagning, vårdnadshavare och internt inom socialtjänsten.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Inom socialpsykiatri har Lifecare implementerats. Detta är ett IT-stöd för samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Syftet med systemet är att utskrivningsprocessen ska vara säker och skapa förutsättningar för samordnad planering och samordnade insatser. Digitaliseringen bidrar till effektivisering för handläggarna och minskad manuell hantering.

Som en del i utvecklings- och förbättringsarbetet är brukarnas synpunkter viktiga. Med avstamp i Kvalitetsprogrammet kommer brukarnas fokus att lyftas fram i olika forum för delaktighet, bland annat genom fokusgrupper, brukarenkäter och brukarundersökningar.

Interna frågor

Målgrupperna inom socialtjänsten blir fler och brukarnas problematik blir alltmer komplex. Detta innebär att personalen behöver kunskap inom flera olika områden och löpande kompetensutveckling för att kunna erbjuda rätt stöd.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och målen i Agenda 2030 (mål 3: god hälsa, mål 4: god utbildning för alla, mål 5: jämställdhet, mål 10: minskad ojämlikhet och mål 16: fredliga och

inkluderande samhällen) kommer förvaltningen prioritera följande:

- Utveckla systematisk uppföljning av arbetsmetoder och insatser i syfte att säkerställa att de motsvarar behoven samt ger önskat resultat.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom att arbeta för en fungerande skolgång och goda skolresultat, vilket i sin tur förebygger psykisk ohälsa och kriminalitet.
- Samarbetet med Region Stockholm behöver utvecklas för att möjliggöra samordnade insatser för personer med samsjuklighet, missbruksproblematik eller psykisk ohälsa.
- Stärka det vräkningsförebyggande arbetet för att motverka hemlöshet och att barn lever i osäkra boendeförhållanden.
- Utveckla arbetssätt för att motivera våldsutövare till behandling i syfte att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Ökat besöksstryck i parker och grönområden

Kungsholmens parker och grönområden utgör ett stort värde för invånare och besökare i ett växande Stockholm. Fler parkbesökare och efterfrågan på fler funktioner ställer höga krav på skötsel och förnyelse av parkerna. Behovet av en helhetssyn på funktionerna i innerstadens parker ökar också i takt med att staden byggs tätare. Alla olika funktioner och aktiviteter kanske inte kan finnas inom stadsdelsområdet, men ett stort utbud kan finnas i innerstaden i sin helhet. För att främja aktivitet, motion och spontanidrott är det även angeläget att säkerställa parktillgång och oprogrammerade ytor som kan nyttjas på många olika sätt. Stadsdelsområdet har många vattennära parker och stråk som har stor rekreativ betydelse. Det är av största vikt att dessa har god tillgänglighet och kan nyttjas av alla och att den gröna karaktären värnas och stärks.

Antalet förskolor och skolor som saknar eller har begränsad tillgång till egna gårdar har ökat och försätter att öka vilket innebär att parkerna används för utomhusverksamhet. Detta resulterar i en allt hårdare belastning och slitage i kringliggande parker.

Stadsdelsförvaltningen anser att det vid planering och tillståndsgivning för nya förskolor och skolor ska ställas krav på tillräckligt stora gårdar. Andelen gymnasieskolor förväntas öka i innerstaden de närmsta åren, med ökat tryck på offentliga miljöer som följd, då parkerna nyttjas i hög grad till exempelvis studentfirande och idrottslektioner.

Allt fler väljer cykel istället för att ta bil eller åka kollektivt. Ur ett miljö- och hälsoperspektiv är det positivt, men det är viktigt att utbyggnaden av cykelbanor inte sker på bekostnad av parkmark, då det innebär att parkyta hårdgörs. I de fall cykelbanor planeras är en adekvat grönkompensation av största vikt. En annan möjlighet att stärka grönskan i innerstaden är att utveckla de gröna gaturummen. Trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen har ett gemensamt ansvar för dessa. Stadsdelsförvaltningen efterlyser ett långsiktigt löpande reinvesteringsprogram för gatugröna miljöer med en årlig budget som är i paritet med det behov av upprustning som föreligger då dessa miljöer är viktiga utifrån såväl ett trygghets-, vardagslivs-, klimat- och dagvattenperspektiv.

Förvaltningen har tidigare konstaterat återkommande otjänlig vattenkvalitet vid

Smedsuddsbadet, vilket också har varit ett problem på andra badplatser i staden. Orsaken beror ofta på föroreningar från fåglar. Det är en utmaning att få bukt med problemet och förvaltningen bedömer att det finns behov av centralt stöd gällande praktiska insatser.

Från den 1 januari 2026 införs en ny lag som innebär att kommunerna ska samla in vanligt förpackningsavfall separat på torg eller i parker som är över 2 000 kvadratmeter och där det förekommer betydande mängder förpackningsavfall. Kommunerna ska dessutom samla in förpackningsavfall av plast separat på andra platser utomhus där det förekommer betydande mängder sådant förpackningsavfall, till exempel på gågator. Förberedelsearbetet i staden samordnas av trafikkontoret och det är viktigt att stadsdelsförvaltningen deltar i planeringen och i god tid innan lagen införs och förser aktuella parker med erforderlig utrustning. Införandet av den nya lagen väntas också innebära utökade kostnader för stadsdelsförvaltningen.

Tillgänglighet, jämställdhet och trygghet

Upplevelsen av trygghet är en viktig förutsättning för att stadens invånare ska kunna leva ett jämlikt och jämställt liv och har stor betydelse för hur människor i staden nyttjar parker och grönområden. God orienterbarhet, uppsikt och belysning i parkerna är positivt ur trygghetssynpunkt. Målpunkter och aktiviteter i parker kan också skapa trygghet då det ökar närvaron samtidigt som en variation av aktiviteter kan bidra till ett jämställt nyttjande. Parker och miljöer som ger ett omhändertaget intryck upplevs generellt som tryggare. Stadsdelsförvaltningen samarbetar med trafikkontoret i arbetet med att genomföra trygghetsåtgärder i parkerna, exempelvis förbättrad belysning. Att ge medborgare möjlighet att odla i allmänna parker har också visat sig vara ett bra sätt att skapa delaktighet, bidra till social hållbarhet samt öka närvaron i parker och grönområden.

Parkytornas storlek och mångfunktionalitet har betydelse för ett jämställt nyttjande. Forskning har visat att flickor tenderar att bli mer stillastående än pojkar när friytetillgången är liten. Förvaltningen bevakar att parktillgången blir tillräckligt stor och att mångfunktionella ytor planeras i nya parker i stadsutvecklingsområdena. Förvaltningen noterar att parktillgången generellt sett minskar och att allt fler funktioner tvingas in på mindre ytor, vilket innebär att förutsättningarna för ett jämställt nyttjande försämras. Genom att genomföra olika typer av medborgardialoger för att samla in synpunkter från olika målgrupper beaktas jämställdhetsperspektivet vid upprustning av befintliga parker. Det är även särskilt viktigt att de spontanidrottsytor som förvaltningen anlägger genomsyras av ett trygghets-, tillgänglighets- och jämställdhetsperspektiv så att de kan göras så inkluderande som möjligt då de undersökningar som staden gjort visar att spontanidrottsanläggningar nyttjas av en majoritet av pojkar/män.

Förbättrad tillgänglighet utgör en viktig del vid planering av nya parker och vid genomförandet av åtgärder i den befintliga miljön. Detta är särskilt viktigt då antalet äldre personer över 80 år kommer öka inom stadsdelsområdet de kommande åren.

Samhällsplanering

Förvaltningen deltar i planeringen för nya och attraktiva bostäder och bra samhällsservice. Det är viktigt att stadsdelsnämndens behov av verksamheter kommer med tidigt i processen

och att planeringen i sig är anpassad till nämndens förutsättningar såväl ekonomiskt som ur ett verksamhetsperspektiv. Vid planering av nya parker är det viktigt att stadsdelsförvaltningen är med i så tidigt skede som möjligt för att säkerställa att de nya parkytorna är möjliga att sköta, både praktiskt och ekonomiskt. De kommande åren är stadsutvecklingen i Stadshagen, Kristineberg, Sankt Eriks ögonsjukhusområde samt Primus på Lilla Essingen i fokus. Vid förtätning av områden är det särskilt angeläget att förvaltningen verkar för tillräcklig tillgång på friytor, både vad gäller förskolegårdar och parker.

Förvaltningen ser stora utmaningar i stadsutvecklingen i både Stadshagen och i Primusområdet, då de allmänna parkytorna planeras bli mycket små i förhållande till den exploatering som planeras, vilket också innebär att befintliga parker i närområdet kommer att nyttjas än mer. I Kristineberg har arbetet med att planlägga för en 11-spelplan i Kristinebergs strandpark inletts. Detta skulle innebära att andelen parkyta i området minskar ytterligare och förvaltningen anser att det finns en risk att viktiga gröna och kulturhistoriska samband kan gå förlorade. Tillblivelsen av Kristinebergs strandpark var en förutsättning för att bygga så tätt som man nu har gjort i Nordvästra Kungsholmen.

Då anspråken på parkmiljöerna stadigt ökar ser förvaltningen också ett behov av att aktivt befästa och säkra viktiga parkmiljöer genom att se över gamla planer och justera så att ytor som i realiteten nyttjas som park även planläggs som detta, det gäller exempelvis Kristinebergs slottspark och Smedsudden.

I en stad som expanderar är ekologisk kompensation ett viktigt verktyg för att kunna värna och bibehålla de ekologiska funktioner som finns i grönstrukturen. Stadens arbete med ekologisk kompensation bedrivs idag huvudsakligen inom ramen för enskilda exploateringsprojekt och det saknas ett sammanhållet arbete med ekologisk kompensation på strategisk nivå. Innovativa finansieringsmodeller för kompensation behöver utvecklas.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald i parkerna

I den täta staden är det angeläget att grönstrukturen har en hög kvalitet då den ska klara ett högt besöksstryck och fylla en viktig funktion som ekologiska spridningssamband. Biologisk mångfald är en förutsättning för robusta ekosystem och för ett hållbart samhälle. Med utgångspunkt i stadens handlingsplan för biologisk mångfald har miljöförvaltningen tillsammans med fackförvaltningarna och stadsdelsförvaltningarna tagit fram lokala åtgärdsförslag för respektive stadsdelsområde. För att möta kommande klimatförändringar är det viktigt att tillvarata och öka parkernas kapacitet att ta hand om skyfall och reglera temperaturen vid värmeböljor. För att stärka den biologiska mångfalden är det angeläget att kunna omvandla gräsytor till ängsmark och långgräs. I det här sammanhanget är det också viktigt att undersöka vilka olika ängstyper som är lämpliga på respektive plats.

Träd är särskilt viktiga för att ta hand om dagvatten, skapa skugga och bidra till temperatursänkning. För att åstadkomma ett hållbart trädbestånd fortsätter arbetet med att ta fram trädvårdsplaner och löpande sker återplantering och förnyring av trädbeståndet. Det stadsövergripande trädmålet, som bland annat innebär att ett nedtaget träd ska ersättas med två i anlagda parker, ska följas av samtliga berörda förvaltningar i staden. Det föreslagna trädmålet är inte främmande för verksamheten, ambitionen är att om möjligt alltid ersätta träd

som tas ned, både med tanke på klimat och biologisk mångfald men även av kulturhistoriska och estetiska skäl. Men ett mycket specifikt trädmål som detta är, kräver dock mer specifika riktlinjer och avgränsningar. I det framtagna trädmålet saknas en beskrivning av vad som definieras som träd och vad som avses med ”anlagd park”, vilket öppnar upp för tolkningar och missförstånd. Beroende på hur man ska tolka begreppet ”träd” och ”anlagd park” så kan trädmålet också innebära stora merkostnader, vilket förvaltningen ser som en utmaning kommande år.

Klimatanpassning och dagvattenhantering

Ett förändrat klimat kommer bland annat innebära en ökad och alltmer intensiv nederbörd. Detta medför ett större behov av utjämning och fördröjning av vattenflöden och lokalt omhändertagande av dagvatten. Vid parkupprustningar och planering av nya parker arbetar förvaltningen med att hitta lösningar för att kunna ta hand om den ökade nederbörden. Förvaltningen arbetar efter framtagna skyfallsstrategi och åtgärdsprogram för staden, samt samråder med trafikkontorets skyfallsstrateg vid parkupprustningar. Högre krav på lokalt omhändertagande av dagvatten vid ombyggnationer och exploatering innebär att parkmark kan behövas tas i anspråk för rening och fördröjning. Detta ställer krav på samarbeten, nya avtal och diskussion kring fördelning av medel mellan fackförvaltningarna, stadsdelsförvaltningarna och ledningsägare.

Medel för god vattenstatus

Stadsdelsnämnden har godkänt det lokala åtgärdsprogrammet för Ulvsundasjön. Förvaltningen arbetar för att implementera åtgärder enligt programmet i drift- och investeringsprojekt. Förvaltningen följer också arbetet med framtagande av det lokala åtgärdsprogrammet för Riddarfjärden, som det ännu inte har tagits beslut om.

Interna frågor

Dagvatten och skyfallshantering i park är en fråga som ökar i betydelse. Här behöver förvaltningen stärka sin kompetens under de kommande åren. En ytterligare utmaning är att utveckla verksamhetsuppföljningen och hitta fler sätt att följa upp och utvärdera verksamheten.

Stadsdelsförvaltningarnas resurser och kompetens för att driva stora komplicerade markbyggnadsprojekt är begränsade. Förvaltningen ser ett behov av att kunna nyttja fackförvaltningarnas resurser avseende projektledning, byggledning och kompetens då avancerade markbyggnadsfrågor uppstår inom parkupprustningsprojekten. Utökad samordning krävs även för trafikplanering/gatuutformning i anslutning till park samt vid upprustning av konstruktioner som stadsdelsförvaltningen inte ansvarar för enligt gällande gränssnitt. Upprustning av till exempel kajer, trappor och murar kan göras samordnat inom investeringsprojekt för att ge ett minskat antal anläggningstillfällen, samordningsvinster och minskade kostnader för staden. Förvaltningen efterfrågar också en dialog kring nivåer för interndebitering då exempelvis trafikkontoret hjälper till att projektleda eller på andra sätt bistå i stadsdelsförvaltningens projekt.

Prioriteringar

- Samverka med andra förvaltningar i park- och stadsmiljöfrågor för att stärka grönstrukturen.
- Arbeta för förbättrad tillgänglighet och ökad trygghet i parkerna för ett jämlikt och jämställt liv.
- Synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden.
- Tillvarata och öka parkernas kapacitet att ta hand om skyfall och reglera temperaturen vid värmeböljor.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Inom Kungsholmen är antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd lågt i förhållande till befolkningsunderlaget och har under 2022 minskat, detta till följd av att arbetslösheten har avtagit. Utifrån stigande inflation och en annalkande lågkonjunktur förutspås dock arbetslösheten stiga, vilket kan komma att påverka antalet hushåll i behov av försörjningsstöd.

Förvaltningen ser att gruppen med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat samt att arbetssökande med svag konkurrensförmåga har fått det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. För att hjälpa dessa grupper att etablera sig på arbetsmarknaden kommer utbildningsinsatser och subventionerade anställningar att vara viktiga.

Den ekonomiska situationen för hushåll under planperioden är svår att förutspå. Faktorer som pågående krig i Europa, det utsatta säkerhetspolitiska läget samt ökat grovt våld inom landet kan få betydelse. I nuläget är det dock svårt att veta om det kommer att medföra att fler kommer vara i behov av ekonomiskt bistånd.

Behovet av att utveckla digitalisering av sociala system är stor. Detta skulle bidra till en förbättrad arbetssituation för socialsekreterare, minskad administration och ökad tillgänglighet för medborgarna.

Med anledning av att stadsdelsförvaltningarna Norrmalm och Östermalm sammanläggs den 1 juli 2023 utreder förvaltning frågan om hur ekonomiskt bistånd ska organiseras framöver, både ur ett ekonomiskt och kvalitativt perspektiv. Beroende på vilken slutsats utredningen mynnar ut i kan organisationsförändringar komma att ske inom verksamhetsområdet.

Prioritering

För att nå upp till KF:s mål och målen i Agenda 2030 (mål 1: ingen fattigdom, mål 3: god hälsa, mål 5: jämställdhet och mål 10: minskad ojämlikhet) kommer förvaltningen prioritera följande:

- Utveckla och stärka samverkan med socialtjänstens olika enheter, budget- och skuldrådgivning, samhällsvägledningen och medborgarkontor för att öka möjligheten till självförsörjning.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Vägen till arbete och egen försörjning

Arbetslösheten har minskat under 2022 men förutspås att öka till följd av hög inflation. En utmaning för förvaltningen är att hitta effektiva arbetsätt för att hjälpa den ökande gruppen långtidsarbetslösa och de som redan har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. För att möjliggöra för dessa att komma i arbete och bli självförsörjande behöver stadsdelsförvaltningarna erbjuda och inrätta arbetsförberedande insatser, vilket kräver ökade resurser till kommunerna. Arbetsmarknadsinsatser som offentligt skyddade anställningar (OSA) och Stockholmjobb är också viktiga insatser och allt fler förväntas vara i behov av dessa.

Efter ett förtydligande gällande regler för OSA kan OSA-anställda numera endast ha sin anställning på arbetsplatser i stadens regi. Detta är en utmaning eftersom det innebär att tröskeln för anställningsformen höjs och förvärrar för de med svag förankring på arbetsmarknaden att ta del av insatsen. Det är därför av vikt att utveckla arbetsätt för att kunna tillhandahålla tillräckligt med OSA-platser och stödja OSA-anställda att komma vidare till en annan anställningsform.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och målen i Agenda 2030 (mål 1: ingen fattigdom, mål 3: god hälsa, mål 5: jämställdhet och mål 10: minskad ojämlikhet) kommer förvaltningen prioritera följande:

- Utveckla arbetsätt för att tillhandahålla OSA-platser.
- Intensifierat samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen efter att de har övertagit ansvaret för Stockholmjobb. Förändringen kommer att innebära förändrade arbetsätt hos både stadsdelen och på Jobbtorg.

2.9 Övrigt

Näringslivsarbete

Nämndens näringslivsarbete inriktas på åtgärder för att utveckla tryggheten och därigenom skapa attraktivare miljöer i stadsdelsområdet i enlighet med stadens näringslivspolicy. Företagarföreningarna har en viktig roll i arbetet för ett tryggt stadsdelsområde och deltar i trygghets- och säkerhetsrådet och i arbetet med platssamverkan (se nedan beskrivning och utveckling av arbetet med platssamverkan).

För att underlätta för företagandet på Kungsholmen arrangerar förvaltningen regelbundet ett lokalt företagsråd för diskussioner och informationsutbyte. Förvaltningen utvecklar sin kommunikation med andra förvaltningar och bolag i staden om pågående och planerade byggprojekt i stadsdelsområdet som exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och bidra till främst mål 11, hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 prioriterar förvaltningen att:

- Utöka samverkan med företag inom Kungsholmens stadsdelsområde i hållbarhets- och beredskapsfrågor.

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor

I samarbete med interna och externa samverkanspartners fortsätter förvaltningen arbetet med att förebygga brott och öka tryggheten i stadsdelsområdet. Andelen bedrägerier mot äldre är ett ökande problem och förvaltningen samarbetar med Polismyndigheten för att bland annat informera äldre hur de kan skydda sig mot bedrägerier.

Förvaltningens arbete med platssamverkan har gett goda resultat och arbetet med detta kommer att utvecklas. Förvaltningen säkerställer att det trygghetsskapande arbetet utgår ifrån lokala behov genom att systematiskt arbeta med lägesbilder, riktade åtgärder, samverkan och uppföljning. Om det finns särskilda behov och är av väsentlig betydelse för trygghet och säkerhet inom ett specifikt område kan förvaltningen via staden centralt ansöka om paragraf 3-områden (Lagen om ordningsvakter) där ordningsvakter får verka under en begränsad period. Den 1 juli 2023 föreslås en ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete träda i kraft. Den nya lagen kommer ställa tydliga krav på att kommuner ska leda det brottsförebyggande arbetet.

På Kungsholmen har Fridhemsplan identifierats som en öppen drogscen och förvaltningen kommer i samarbete med flera andra aktörer inom Stockholmsregionen arbeta för att denna ska upphöra. Detta sker genom att koordinerat rikta resurser och effektiva åtgärder vid de aktuella platserna. Arbetet samordnas av Samverkan Stockholmsregionen.

Medborgarundersökningen visar att den upplevda tryggheten på Kungsholmen generellt är hög, samt att den har ökat för kvinnor vilket är positivt. Stockholmsenkäten visar dock att flickor känner sig mer otrygga än pojkar och detta är något som förvaltningen behöver arbeta med.

Säkerhet och civil beredskap

Nämndens verksamheter arbetar kontinuerligt med att minska sårbarhet och att genom god planering skapa förmåga att hantera samhällsstörningar i fredstid. Beredskap i händelse av kris och oönskade händelser är centralt i hela förvaltningen. Omvärldsläget med snabb digital utveckling, klimatförändringar och krig i närområdet medför att verksamheterna ytterligare behöver förbereda sig för alla slags samhällsstörningar. Under planperioden säkerställer förvaltningen att fungerade kontinuitetsplaner finns i alla verksamheter för att för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Arbetet med att upprätta krigsorganisation är påbörjat enligt stadens modell. Arbetet med civil beredskap kommer att vara fortsatt prioriterat under planperioden för att möjliggöra såväl robusta som flexibla organisationer.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och bidra till målen i Agenda 2030 (mål 5, jämställdhet, och mål 10, minskad ojämlikhet, och mål 16, fredliga och inkluderande samhällen) prioriterar förvaltningen följande:

- Öka tryggheten i stadsdelsområdet genom att utveckla samverkan med civilsamhället, näringslivet och fastighetsföreningarna.
- Intensifierat arbete med kontinuitetshantering, bland annat säkra informationstillgångarna vid svåra påfrestningar.
- Utveckla arbetet med civil beredskap genom bland annat utreda behov av reservkraft, bredda samverkan för att skapa en robusthet i organisationen och kompetenshöjning.

Miljö- och klimat

Förvaltningen arbetar fortsatt enligt stadens miljöprogram och klimathandlingsplan mot att staden ska vara klimatpositiv 2030, att den biologiska mångfalden ska öka, att utsläppen från resor och transporter ska minska och att staden 2030 ska vara fri från skadliga, svårnedbrytbara och hormonstörande ämnen. Under planperiod riktas fokus mot:

Energieffektiviseringar

Energianvändningen i stadens verksamheter ska minska med minst 10 procent under mandatperioden genom förvaltningens minskade el-förbrukning och uppföljning av samtliga förvaltningens el-abonnemang. För alla typer av energieffektiviserande åtgärder i lokalerna, som till exempel installation av solceller, är samverkan med fastighetsägarna central. Förvaltningen fortsätter investera i energisnål belysning och, då det är möjligt, smart digital styrning utifrån beviljade klimatinvesteringsmedel. Förvaltningen hoppas kunna teckna Gröna hyresavtal med Fastighetskontoret.

Återvinning

Förvaltningens alla enheter ska återvinna: matavfall, plastförpackningar, pappers-, glas och metall-förpackningar, pant, batterier, el-avfall, papper, tidningar och kartong. Fastighetsägarnas roll är central även här genom att erbjuda utrymme för tömning i, eller i anslutning till, lokalerna. Staden skulle också kunna underlätta genom en centralt upphandlad leverantör som erbjuder flexibla lösningar då det finns en brist på utrymme.

Klimatanpassning

Verksamheterna arbetar förebyggande med värmeböljor och skyfall genom att inventera lokaler och verksamheter ur ett klimatanpassningsperspektiv i enlighet med stadens handlingsplan för klimatanpassning. En ökad samverkan mellan stadsdelar och stadens fackförvaltningar skulle bidra med ökad tydlighet.

Resor och transporter

Fortsatt utökning av el-cyklar samt också möjligheten att introducera el-mopeder. Även el-lådcyklar kan vara ett alternativ för transport av varor, större inköp samt distribution av matlådor.

Hållbara inköp

Chefer och medarbetare som arbetar med inköp, administration och intern service ska arbeta utifrån stadens Hållbara kontor som i hög grad innebär hållbara inköp. Likaså ska inköpta livsmedel i ökande grad vara ekologiska, klimatsmarta, antibiotika-fria och ta hänsyn till djurskydds krav. Detta kräver ökad kunskap och tydliga rutiner, både från stadens och från

förvaltningens sida.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och målen i Agenda 2030, som mål 3: god hälsa, mål 11: hållbara städer, mål 12: hållbar konsumtion, mål 13: bekämpa klimatförändringarna och mål 15: ekosystem och biologisk mångfald, kommer förvaltningen prioritera följande insatser:

- Ökad samverkan med fastighetsägarna för energieffektiviseringar, klimatanpassning och återvinning.
- Ett intensifierat kommunikationsarbete och pedagogiskt arbete inom förvaltningen för att åstadkomma de beteendeförändringar som krävs för att uppnå målen.
- Systematiskt och innovativt utvecklingsarbete tillsammans med resten av staden för att integrera miljö- och klimatfrågorna under Agenda 2030-paraplyet.

Kompetensförsörjning med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

En föränderlig omvärld bidrar till att förvaltningen mer än tidigare behöver fokusera på förmågan att ställa om och anpassa verksamheterna efter nya förutsättningar. Det kommer bland annat att ställas krav på nya arbetssätt och kompetenser för att kunna möta en demografisk utmaning med ett ökat antal äldre i stadsdelen. Förmågan att leda i förändring kommer att vara av stor betydelse och insatser för att utveckla chefers kompetens är fortsatt viktig.

Ledarskapet i förvaltningen ska kännetecknas av kommunikation, tillit och mod. Ett närvarande ledarskap kommer fortsatt vara prioriterat för att kunna hantera osäkra och utmanande situationer i verksamheten. Förvaltningen behöver därför fortsätta att stärka cheferna i sitt ledarskap och tillhandahålla konkreta verktyg som de kan ha nytta av i sitt chefskap. Chefer kommer stöttas genom utbildningsinsatser inom HR-området och genom fortsatt implementering av stadens chefsprofil i alla förvaltningens processer. Förvaltningen kommer under planperioden också att arbeta aktivt med frågan om en tydlig chefsstruktur med ett rimligt antal medarbetare per chef. Detta i syfte att skapa goda förutsättningar för ett närvarande ledarskap och för en god kvalitet i verksamheten.

För att vara en attraktiv arbetsgivare behöver förvaltningen fortsatt arbeta med att skapa en långsiktig strategi för en hållbar kompetensförsörjning. Majoriteten av förvaltningens tillsvidareanställda medarbetare befinner sig i ålderskategorin 50-59, tätt följt av ålderskategorin 40-49. Liksom för resten av staden är medelåldern högre bland medarbetarna inom äldreomsorgen jämfört med exempelvis medarbetarna inom förskolan. Under 2023 kommer cirka 20 procent av de tillsvidareanställda undersköterskorna på förvaltningen att vara över 60 år. Inga större pensionsavgångar väntas inom förvaltningens verksamheter under planperioden, däremot på längre sikt.

Verksamheterna behöver arbeta aktivt med sina kompetensförsörjningsplaner och kontinuerligt vidta åtgärder utifrån de behov som uppstår. Att utveckla och behålla befintliga medarbetare kommer vara av stor vikt för att kunna möta både befintliga och framtida kompetensutmaningar. Förvaltningen behöver därför ytterligare tydliggöra de interna

karriärvägarna och effektivt arbeta med individuella utvecklingsplaner.

Ändringarna i lagen om anställningsskydd innebär en fortsatt utmaning för verksamheterna och arbetssätten behöver utvecklas för att ytterligare skapa förutsättningar för trygga anställningar, möjlighet till arbete på heltid och en minskning av andelen visstidsanställningar. Initiativen med att till exempel höja grundbemanningen och skapa resurs- och bemanningsteam fortsätter och ska utvecklas vidare.

En god fysisk, organisatorisk- och social arbetsmiljö är en förutsättning för att medarbetare mår bra, presterar och utvecklas. Prioriterat under planperioden är därför att arbeta förebyggande och främjande med friskfaktorer, arbetsbelastning och rehabilitering för att sänka sjukfrånvaron. Förvaltningen fortsätter utveckla systematiken och kvaliteten i det systematiska arbetsmiljöarbetet där facklig samverkan och utbildningsinsatser för både chefer, arbetsledare och skyddsombud är centrala faktorer.

Arbetet utifrån handlingsplanerna för förbättrad arbetsmiljö för förskollärare och barnskötare samt biståndsbedömare och socialsekreterare kommer att fortsätta under planperioden. I enlighet med stadens kvalitetsprogram strävar förvaltningen efter en öppen och tillåtande kultur där alla medarbetare tar ansvar för ett aktivt medarbetarskap.

Vid årsskiftet 2023/2024 flyttar cirka 160 av förvaltningens medarbetare in i nya lokaler i Tekniska nämndhuset. Målet med de nya lokalerna är en flexibel arbetsplats som är tillgänglig och möjliggör för god service till Kungsholmsborna. Lokalerna ska erbjuda en god fysisk och social arbetsmiljö som ger förutsättning för samarbete och erfarenhetsutbyte mellan olika verksamheter. Lokalerna ska även stödja digitala och moderna arbetssätt. Förvaltningen kommer under planperioden att löpande följa upp och säkerställa att lokalerna har önskad effekt samt vid behov vidta justerande åtgärder.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och bidra till målen i Agenda 2030 (mål 3, god hälsa och välbefinnande, mål 5, jämställdhet samt mål 8, anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt) prioriterar förvaltningen följande:

- Utveckla chefers förmåga att leda i förändring.
- Tydlig chefsstruktur med ett rimligt antal medarbetare per chef.
- Skapa en långsiktig strategi för en hållbar kompetensförsörjning.
- Fortsätta arbetet med fokus på trygga anställningar exempelvis genom att minska andelen deltider, timavlönade och visstidsanställningar.
- Arbeta förebyggande och främjande med friskfaktorer, arbetsbelastning och rehabilitering för att sänka sjukfrånvaron.

Ett sammanhållet arbete med de mänskliga rättigheterna samt ett öppet och demokratiskt Stockholm med hög delaktighet och inflytande

De beslut och insatser som nämnden ansvarar för utgår från individens lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet, ålder, ursprung, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Alla som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med respekt och service och tjänsterna ska hålla en god kvalitet. Under planperioden

ska Stockholms stads kvalitetsprogram på ett mer systematiskt sätt implementeras i hela organisationen.

Inom verksamheterna pågår olika utvecklingsprojekt. Inom äldreomsorgen genomförs exempelvis olika språksatsningar och kunskapshöjning inom kognition, vilket är en förutsättning för att skapa delaktighet och inflytande och därmed kunna utveckla kvaliteten i verksamheterna utifrån målgruppernas behov. Inom enheten för funktionsnedsättning pågår utveckling av kommunikation med brukare och utförare för att få insatser av god kvalitet och familjeenheten fortsätter att utveckla arbetssätt för systematik och uppföljning inom barnrättsfrågor. Några förskolor utvecklar sin plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Förvaltningen för en aktiv dialog med invånarna och arbetar utifrån stockholmarnas fokus genom medborgardialoger, medborgarförslag och samverkan med förenings- och näringslivet.

Förvaltningen ska tillhandahålla service och tjänster som håller hög kvalitet, för så väl dagens som morgondagens invånare. Att på ett tydligare sätt arbeta med kvalitetsprogrammet, stockholmarnas fokus och kartläggning av verksamheternas utvecklingsområden som berör mänskliga rättigheter förväntas bidra till ökad kvalitet och en hållbar utveckling.

Prioriteringar

För att nå upp till KF:s mål och bidra till målen i Agenda 2030 (bland annat mål 5, jämställdhet, och mål 10, minskad ojämlikhet, och mål 13, bekämpa klimatförändringarna och mål 16, fredliga och inkluderande samhällen) prioriterar förvaltningen följande:

- Tydligare implementera stadens kvalitetsprogram så att den service och de tjänster som erbjuds är relevanta och av en hög kvalitet för dagens och morgondagens stockholmare.
- Utforma ett mer sammanhållet arbete med mänskliga rättigheter.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämndens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 329,3 mnkr för 2023. Enligt kommunfullmäktiges budget för 2024 ökar budgeten till 1 349,2 mnkr. Plan för 2026 redovisas här som för år 2025.

Driftbudget	2023	2024	2025	2026
Mnkr				
Kostnader	1 372,0	1 391,9	1 409,3	1 409,3
Intäkter	42,7	42,7	42,7	42,7
Summa driftbudget	1 329,3	1 349,2	1 366,6	1 366,6

Investeringsplan	2023	2024	2025	2026
Mnkr				

Investeringsplan	2023	2024	2025	2026
Stadsmiljö, investeringar i park och grönområden	13,9	13,9	6,3	6,3
Inventarier och maskiner	1,9	1,9	1,9	1,9
Summa investeringsplan	15,8	15,8	8,2	8,2

3.1 Drift

Förvaltningen har en ekonomisk bruttoomslutning på cirka 1,3 miljarder kronor. I förvaltningen arbetar cirka 1100 tillsvidareanställda medarbetare och personalkostnaderna utgör cirka 42 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör cirka 38 procent och lokalkostnaderna utgör cirka 9 procent. Resterande 11 procent avser främst bidrag, livsmedel, förbrukningsmaterial och kostnader för IT.

Prisinflationen och lågkonjunkturen och kommande löneförhandlingar är osäkerhetsfaktorer som kommer att påverka kostnadsbilden under 2024-2026.

Nybyggnation

Planerad nybyggnation på Kungsholmen innebär utbyggnad av service i form av exempelvis förskolor, gruppboheter och servicelägenheter. Detta medför ökade lokalkostnader och måste planeras noggrant för att synkroniseras med inflyttandet av nya invånare på Kungsholmen. Vidare är tillkommande lokaler dyrare per placering än befintligt lokalbestånd, varför ett effektivt lokalutnyttjande är en prioriterad fråga. Ökade kostnader för nybyggnation av förskolor innebär även att stadens riktlinjer för maximal kostnad per barn och år riskerar att överskridas.

Digitalisering

Digitaliseringen i staden ger utökade möjligheter med modernare och effektivare digitala verktyg samtidigt som kostnaden för digitaliseringen tar en allt större andel av tilldelad budget i anspråk för verksamheterna.

Förskoleverksamhet

Antalet förskolebarn har minskat på Kungsholmen och i staden de senaste fyra åren. Även de fristående förskolorna på Kungsholmen har betydligt färre barn inskrivna än tidigare. Minskningen av antalet barn har planat ut och enligt stadens senaste befolkningsprognos kommer antalet förskolebarn vara på en liknande nivå som idag de kommande fem åren. Därefter förväntas antalet förskolebarn på Kungsholmen öka något fram till 2031. Det innebär att rekryteringsbehovet av förskollärare och barnskötare kommer att vara relativt konstant de kommande tio åren. När lediga tjänster annonseras ut är antalet sökande fler och även andelen sökande med barnskötar- och förskolläraryr utbildning. Rektorer beskriver att många utbildade barnskötare inte har den reella kompetens som efterfrågas, vilket försvårar rekryteringen.

Barn, kultur och fritid

Fritidsverksamheterna på Kungsholmen håller på att ses över. Oavsett vilken väg

förvaltningen väljer att ta kommer den nuvarande lokalen som fritidsgården Kuggen ligger i inte längre vara tillgänglig efter årsskiftet 2023/2024. En ny lokal skulle kunna vara mer kostnadsdrivande.

Äldreomsorg

Antalet äldre förväntas öka med 1011 personer år 2026 jämfört med år 2022, en ökning med 8 procent. Den målgrupp som är i behov av mest äldreomsorg är personer 85 år och äldre. År 2026 prognosticeras att målgruppen är 14 procent större jämfört med år 2022 och hela 55 procent större år 2030 än 2022. Detta innebär att äldreomsorgen kommer att bli mer kostnadsdrivande framöver, till exempel genom fler beviljade boendeplatser samt hemtjänststimmar. Att andelen äldre ökar innebär även ett ökat behov av insatser för att stödja anhöriga, till exempel medför det ökade kostnader för dagverksamhet, avlastning och växelvård. Fler biståndshandläggare kan eventuellt behövas för att omhänderta den ökade ärendemängden. Seniorbostäder på Kungsholmen behövs för att möjliggöra kvarboende i egen bostad. En eventuellt ytterligare träfflokal för seniorer medför ökade driftkostnader.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar

Arbetet för att minska välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar ska stärkas under planperioden. För att göra detta krävs stor kompetens och resurser. Ett led i arbetet kan vara att stärka avtalsuppföljningarna enligt LOV. Förvaltningen ser att en central och samordnad verksamhet med kompetens inom området vore bra. Detta skulle bidra till likställighet över staden.

Byggande av bostäder LSS

Förvaltningen ser en utmaning i att säkerställa tillgången av bostäder för personer med funktionsnedsättning. Socialförvaltningen tog 2022 över ansvaret för utbyggnad av bostäder enligt lagen om vissa funktionshindrade (LSS). Beslutet omfattar dock endast projekt som är markanvisade efter den 1 januari 2022. Kungsholmens stadsdelsförvaltning har fortsatt många påbörjade projekt i förhållande till andra förvaltningar. Detta innebär ett omfattande arbete och behov av särskild kompetens för att säkerställa att processerna går rätt till. Förvaltningens önskan är att på sikt även pågående projekt kan överlämnas till socialförvaltningen. Detta utifrån att förvaltningens bedömning är att det krävs stor kompetens och resurser för arbeta med dessa projekt, något som skulle kunna bli mer kvalitativt och effektivt om det samordnades över staden. Vidare är en utökning av boenden ett risktagande då hyresnivån för nya bostäder är högre än i de befintliga. Förvaltningen skulle se fördelar med att staden centralt tar fram ett liknande ersättningssystem för höga hyror som inom förskolan för att öka incitamentet att starta nya gruppboende. Ett ökat bostadsbyggande leder till fler insatser inom daglig verksamhet samt fler turbundna resor.

Stadsmiljö

Förvaltningens analys är att det i ett långsiktigt perspektiv är mer ekonomiskt och resursmässigt mer hållbart att öka driftbudgeten för att minska framtida behov av reinvesteringar. I det sammanhanget vore det intressant att använda driftskostnadsanalyser. När staden växer och nya parker byggs, ökar också behovet av skötselinsatser, men med det gällande fördelningssystemet ökar inte medlen för skötsel i nivå med det skötselbehov som

nya parkmiljöer i en allt tätare stad innebär. Fördelningssystemet har heller inte tagit hänsyn till de ökade kostnaderna de senaste åren. Den verkliga kostnaden för de driftinsatser som krävs för att parkerna ska uppnå god kvalitet utifrån uppställda mål behöver tas fram. Differensen mellan driftbudget och resultatet av driftskostnadsanalys är ett mått på det framtida reinvesteringsbehovet.

Förvaltningen har höga kostnader för att sanera från bosättningar i parker och på förskolegårdar. Förvaltningen har tidigare år fått ersättning för denna kostnad, eftersom fördelningsnyckeln ej tar hänsyn till detta. Inför 2023 togs denna ersättning bort, och stadsdelsförvaltningarna ersätts endast för en del av dessa kostnader inom ramen för fördelningsnyckeln. Detta innebär att förvaltningen inte kommer att kunna genomföra samma frekvens av ronderingar för att i förebyggande syfte genomföra städinsatser för att motverka nedskräpning till följd av illegala bosättningar i parkerna. Förvaltningen anser att stadsdelsförvaltningarna fortsättningsvis bör ersättas för denna kostnad så att målet om attraktiva och trygga parker kan uppnås. Förvaltningen ser även ett behov av att kunna få ersättning för oförutsedda kostnader så som upptäckt av miljögifter som kräver marksanering eller instabilitet i slänter och stränder som kräver geotekniska utredningar och kostsamma åtgärder.

Många arrangörer och näringsidkare vill nyttja parkmark för försäljning, servering och olika typer av evenemang. Hantering av remisser, besiktning och uppföljning kräver mycket tid. Förvaltningen ser att den ökande mängden upplåtelser och evenemang riskerar att privatisera delar av parkerna och ytorna slits hårt. Förvaltningen efterfrågar en diskussion om mängden upplåtelser, kravställningar och hur stadens inkomster från nyttjande av allmän mark ska fördelas. I dagsläget kommer inga inkomster från upplåtelser av parkmark stadsdelsförvaltningarna till del, trots ett ökat behov av både parkunderhåll och administration.

Utmaningar kopplat till klimatförändringar kommer på sikt innebära ökade kostnader. Planering och åtgärder för att kunna möta både långa torrperioder och skyfall är kostnadsdrivande. Förvaltningen ser också ett behov av medel för klimatkonsekvenser, inte endast medel för anpassning och minskad påverkan. Torka, översvämningar, blåst och extrem nederbörd leder till ökade driftkostnader. Exempelvis har torkan 2018 haft konsekvenser på träd under flera år och det snöoväder som drabbade Stockholm i november 2022 medförde omfattande skador på stadens vegetation.

3.2 Investeringar

Mnkr	2023	2024	2025	2026
Parkinvesteringar	5,0	4,0	8,5	8,0
Reinvesteringar	2,6	3,5	0,0	0,0
Investeringar med nycklade medel	6,3	7,5	7,5	7,5
Klimatinvesteringar	0,0	4,1	7,6	8,6
Trygghetsinvesteringar	0,0	0,5	2,0	0,0

Mnkr	2023	2024	2025	2026
Inventarier och maskiner	1,9	1,9	1,9	1,9
Summa investeringsplan	15,8	21,5	27,5	26,0

Stadsmiljöinvesteringar

Nämnden ansöker årligen om investeringsmedel avseende större parkupprustningsprojekt hos kommunfullmäktige vilka förmedlas av trafikkontoret. Stadsdelsnämnden har under våren 2023 ansökt om medel för perioden 2024-2026 för ett antal större investeringsprojekt, bland förnyelse av parkytor kring Tekniska nämndhuset och Vängåvans parklek på Stora Essingen.

2023 har nämndens budget för stadsmiljöinvesteringar minskat med 2,5 miljoner jämfört med föregående år. För att klarar utmaningarna med en växande stad, där andelen parkyta per invånare minskar och där parkytorna slits allt intensivare måste medelstillelningen öka. I ramavtal för genomförande av parkupprustningar sker en årlig indexreglering som också innebär ständigt ökande kostnader.

Sedan 2015 finns den stadsgemensamma satsningen på reinvesteringsmedel, vilket bidragit till att förlänga parkanläggningarnas livslängd. Satsningen tar dock slut 2025, det innebär en avsevärd minskning av medel för att återinvestera i våra parker och lekplatser. Förvaltningen bedömer att denna satsning måste permanentas för att det ska vara möjligt att upprätthålla dagens parkstruktur.

Investeringar i stadens parker och gröna infrastruktur finansieras på olika sätt i form av fasta anslag och tillfälliga medel som är möjligt att söka. Att söka och följa upp dessa satsningar, som tenderar att bli allt fler, kräver mycket administration och försvårar arbetet med att driva projekt långsiktigt. Förvaltningen är angelägen om att istället kunna öka de fasta anslagen.

När det gäller större investeringar och reinvesteringar finns en utmaning i att kunna hantera projekten inom planerad tidplan, detta eftersom oförutsedda hinder ofta inträffar i samband med anläggningsfasen. Exempelvis kan okända ledningar, arkeologiska fynd och markföreningar påträffas vilket kraftigt påverkar projektets genomförande och tidplan. För att kunna färdigställa projekten är det därför nödvändigt att kunna omdisponera medel mellan olika projekt och år. Ovanstående utmaningar gäller även för projekt inom ramen för trygghetsskapande åtgärder och klimatinvesteringar.

Förvaltningen ser behov av en stadsgemensam strategi för hur staden ska finansiera reinvesteringar av parker/lekplatser som är hårt slitna och i stor utsträckning nyttjas som förskolegårdar. Den nivå på daglig tillsyn, underhåll och investering som krävs i dessa parker/lekplatser inryms inte inom vare sig den ordinarie drift- eller investeringsbudgeten. Ett aktuellt exempel på Kungsholmen är Nelly Sacks park, där två förskolor har sin dagliga utevistelse. Parken är i stort i stort behov av reinvestering. Förvaltningen ser inte att det är möjligt att inrymma en kommande upprustning inom ordinarie budgetram.

Förvaltningen har ett större pågående projekt, Karlbergskanalens strandpromenad, som saknar långsiktig finansiering men som måste genomföras på grund av stabilitetsproblem i mark. Projektet innebär stora tekniska utmaningar, flertalet upphandlingar och stora genomförandekostnader som inte inryms inom ordinarie budget. Förvaltningen ser ett behov

av ökade möjligheter till samfinansiering med exempelvis trafikkontoret och exploateringskontoret, för denna typ av extraordinära projekt och efterfrågar centralt stöd för hur det ska hanteras.

Klimatinvesteringar

Nämnden har för 2023 beviljats delar av sökta medel för klimatinvesteringar. Under planperioden planerar nämnden att ansöka om ytterligare medel för klimatinvesteringar vilket beslutas i samband med verksamhetsplanen, *se bilaga*. Möjligheten för nämnden att erhålla extra budgetmedel för dessa åtgärder är avgörande för att de ska kunna genomföras då de inte ryms inom ordinarie investeringsram.

Inventarier och maskiner

För närvarande görs en översyn av inventarier på de olika vård- och omsorgboendena. Detta för att säkerställa att standarden är likvärdig. Inför planerad flytt till andra förvaltningslokaler år 2023 prognostiseras ökade kostnader för inköp av inventarier. De närmaste åren kommer kostnaderna för inköp av inventarier att öka vilket innebär ett större investeringsbehov.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för det kort- och långsiktiga arbetet med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler sammanställs. Nämndernas respektive lokalförsörjningsplan slås sedan ihop till stadens övergripande lokalresursplan som överlämnas till kommunstyrelsen. Lokalförsörjningsplanen hanterar inte bostäder utan endast lokaler.

Inom staden tas även andra planeringsdokument fram rörande försörjning av lokaler och bostäder som äldreboendeplanen och boendeplan för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Dessa planer har en särskild beslutsordning och redovisas inte i lokalförsörjningsplanen. Även försöks- och träningslägenheter, HVB-hem med mera är undantagna från lokalförsörjningsplanen.

4.1 Sammanfattning

Kungsholmens stadsdelsförvaltning arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med tillräcklig mängd lokaler både på kort och på lång sikt. En översyn av förvaltningens lokalbestånd med hänsyn till verksamheternas behov samt för ökad lokalsamordning sker kontinuerligt. En viktig fråga för nämnden är att hantera den krympande befolkningen inom olika åldersgrupper samt den stigande befolkningen i de äldre åldersgrupperna.

Förvaltningens inhyrning av lokaler och bostäder inom stadsdelsområdet utgörs till största del av hyresavtal med privata aktörer, till exempel många bostadsrättsföreningar.

Inom stadsdelsområdet planeras för nya bostäder i Stadshagen, Kristineberg, på Lilla Essingen och i området vid f.d. Sankt Eriks ögonsjukhus, kvarteret Tegelbruket 4. För att säkra tillgången och möta behoven av nya förskolor samarbetar förvaltningen med

exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret redan när markanvisning sker och när exploateringsavtal skrivs med olika byggherrar. Utvecklingen i dessa områden följs noggrant och i nära samarbete med andra förvaltningar. Samtidigt behöver förskolelokaler avvecklas inom vissa delar av stadsdelen på grund av ett minskat barnantal.

Enligt förvaltningens beräkningar kommer hyreskostnaderna att öka med ca 25 procent under en 10-års period för nämndens lokaler. Detta är en sammanvägning av befintliga hyreskostnader och planerad kommande utökad införhyrning samt i vissa fall planerad avveckling. Förvaltningen ser löpande under året över lokalbeståndet på såväl kort som lång sikt för att ha en så ändamålsenliga och effektiv lokalanvändning som möjligt och därmed hålla kostnaderna för lokaler nere.

Under kvartal fyra år 2023 flyttar myndighetsutövningen samt nämnd- och förvaltningsadministrationen till lokaler i Tekniska nämndhuset. Detta kommer att innebära bättre samverkansmöjligheter samt ökad flexibiliteten för dessa verksamheter.

4.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningens samtliga verksamheter arbetar aktivt för en effektiv samordning av lokaler och resursanvändning. För att uppnå ett effektivt utnyttjande av lokalresurserna samverkar alla verksamheter kontinuerligt både mellan avdelningar och inom respektive avdelning. Förvaltningsledningen stämmer tillsammans med lokalfunktionen kontinuerligt och systematiskt av lokalresursbehov i förvaltningens verksamheter. Avstämningarna innebär en genomgång av lokalresursbehovet på kort och lång sikt.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningen arbetar för en hållbar hyresutveckling. Hyreskostnadsutvecklingen för lokaler under planperioden berör flera av förvaltningens verksamheter, men merparten rör hyreskostnaderna gällande lokaler för förskolor. Inflation och osäkra omvärldsfaktorer bidrar också till kostnadsökningarna.

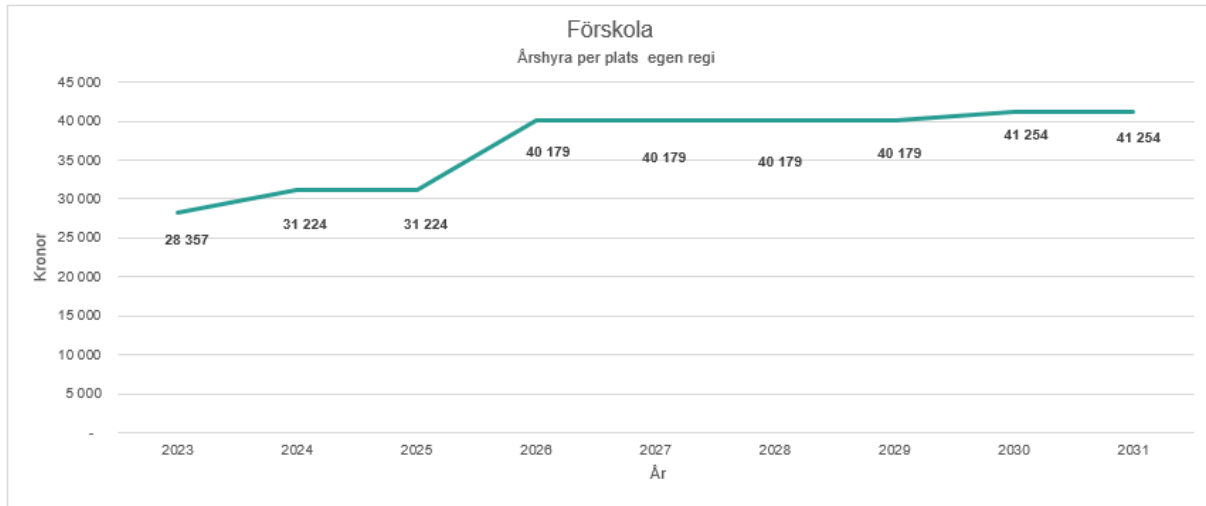
Nämndens bedömning av hyreskostnadsutvecklingen redovisas i tabellen nedan. Bedömningen är en sammanvägning mellan befintliga hyreskostnader (2023) och planerad kommande utökad införhyrning samt till delvis planerade avvecklingar. Den strategiska lokalplaneringen ses löpande över under året och är en prioriterad fråga för förvaltningen, detta för att säkerställa en effektiv lokalanvändning och därmed hålla nere kostnaderna.

mnkr	Bedömd hyreskostnad (mnkr)										
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Sammanlagt	70,9	72,3	72,3	87,3	87,3	87,3	87,3	89,1	89,1	89,1	89,1
-varav pedagogiska lokaler	50,9	52,3	52,3	67,3	67,3	67,3	67,3	69,1	69,1	69,1	69,1
Hyresgenererande investeringsutgifter											

Tabell över hyresutvecklingen fram till år 2033.

Förväntade ökade kostnader för nybyggnation av förskolor leder i förlängningen till högre hyror för framtida förskolelokaler, men också att stadens riktlinjer för maximal kostnad per barn och år riskerar att överskridas under projektiden.

Enligt förvaltningens beräkningar ökar hyresnivån per plats år 2026. Se diagram nedan.

Diagram över hyresutvecklingen beräknat som årshyra per plats

4.4 Samverkan

Förvaltningens flytt av myndighetsutövning samt nämnd och förvaltningsadministration kommer innebära större samverkansmöjligheter och en ökad flexibilitet.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med tillräcklig mängd lokaler både på kort och på lång sikt. Flera verksamheter bedrivs i samverkan med Norrmalm/ Östermalm och Södermalm. I de fall som samverkan sker finns ofta även en samverkan kring lokaler. Samverkan sker inom verksamhetsområdena försörjningsstöd, parkmiljö, budget- och skuldrådgivning, ungdomsmottagning samt samhällsvägledning till nyanlända.

Förvaltningen samverkar med övriga förvaltningar i innerstaden med att årligen ta fram en regional boendeplan för äldre, samt en årlig boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder enligt LSS och SoL.

Under planeringsprocessen tidiga skeden och nya förskolelokaler har förvaltningen nära samarbete med SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret.

Förvaltningen hyr ut lokaler på en förskola till personalstrategiska avdelningen på stadsledningskontoret.

Förvaltningen ser ett behov av ett närmare samarbete med fastighetskontoret om parklekarnas lokaler och upprustningen av dem.

Förvaltningen ser också ett behov av ett närmare samarbete med kulturförvaltningen kring

lokaler för olika former av kulturverksamhet.

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Förvaltningen följer befolkningsprognoser och bevakar verksamheternas behov av lokalförsörjning. Lokalförsörjningen är i huvudsak tillfredsställande inom de flesta verksamheterna utom för äldreomsorgen under kommande period. Förvaltningen ser ett stort behov av seniorboende inom stadsdelsområdet. Förvaltningen bedömer att verksamhetslokalerna överlag är ändamålsenliga och funktionella utom för delar av äldreomsorgens särskilda boenden där det finns stora upprustningsbehov. Förvaltningen ser behov av att utöka nämndens resurser inom äldreomsorgen avseende träffpunkter samt behov av viss modernisering och tillgänglighetsanpassningar av sådana lokaler.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2023

Förvaltningen hyr i dagsläget administrativa lokaler på Lindhagensgatan 76 samt Kaplansbacken 10. Från och med kvartal fyra år 2023 flyttas verksamheten på dessa adresser dvs. förvaltningsadministrationen samt myndighetsutövningen till nya lokaler i Tekniska nämndhuset på Flemminggatan. Detta kommer att innebära en effektivisering av lokalanvändningen som kostnaderna såväl gällande ändamålsenliga lokaler som lokalhyra som ökad samverkan.

Inom stadsdelsområdet finns 26 kommunala förskolor. Inskrivningstalen varierar mellan stadsdelarna. Sammantaget har antalet barn inom förskolan sjunkit under senare år.

4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Inom äldreomsorgen finns det under perioden ett behov av ytterligare en lokal som en mötesplats för äldre.

Det finns behov av att ett seniorboende på Kungsholmen för att möjliggöra kvarboende i stadsdelen, denna boendeform finns ej att tillgå på Kungsholmen idag.

Fritidsverksamheterna på Kungsholmen håller på att ses över. Oavsett vilken väg förvaltningen väljer att ta kommer den nuvarande lokalen som fritidsgården Kuggen ligger i inte längre vara tillgänglig efter årsskiftet 2023/2024. En ny lokal skulle kunna vara mer kostnadsdrivande.

4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Förvaltningens myndighetsutövning samt nämnd- och förvaltningsadministration kommer under kvartal fyra att flytta till lokaler i Tekniska nämndhuset på Flemminggatan 4.

4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen följer utvecklingen nogsamt och anpassar kapaciteten utifrån behoven.

4.6 Pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Antal förskolebarn har minskat kraftigt det senaste fyra åren, vilket inneburit att sex kommunala förskolor och flera fristående avvecklats. Minskningen har nu planat ut och barnantalet förväntas vara relativt konstant de kommande fem åren för att därefter öka något. Förvaltningen planerar för nya förskolor i alla stadsutvecklingsområdet som kommer att byggas de kommande tio åren.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2023

31 januari 2023 fanns det 1642 platser på de kommunala förskolorna. Vid samma tidpunkt var 1 578 barn inskrivna vilket innebär att det fanns drygt 60 lediga platser i den kommunala förskoleverksamheten.

Förvaltningen har i dag 26 kommunala förskolor inom stadsdelsområdet. Det är en färre än 2022 och sex färre jämfört med 2020 som en konsekvens av att barnantalet minskat kraftigt de senaste åren. Inskrivningstalen varierar mellan stadsdelarna. Andel inskrivna barn i kommunala respektive privata förskolor är för närvarande 50/50. Se nedan.

Diagram över andel förskolebarn i kommunal respektive enskild regi.

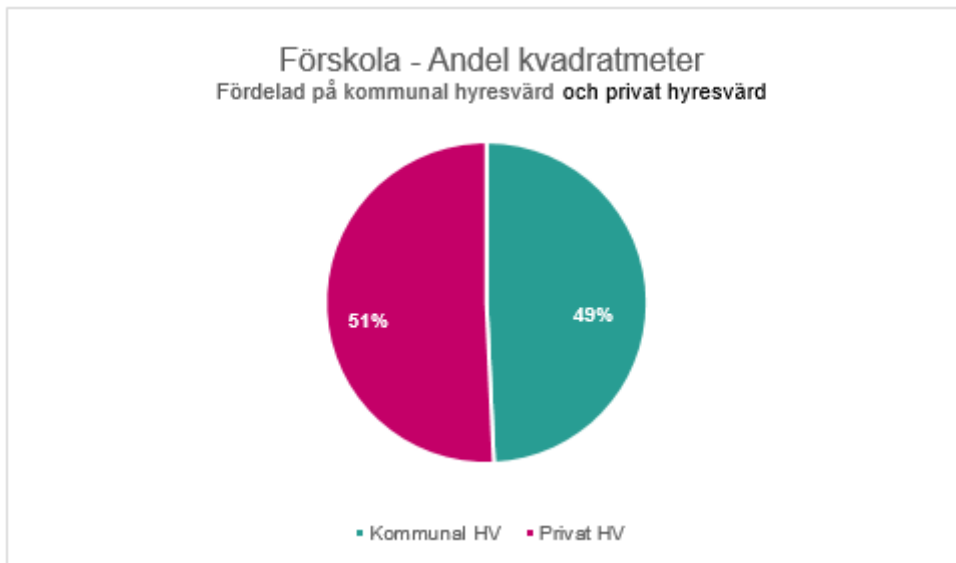
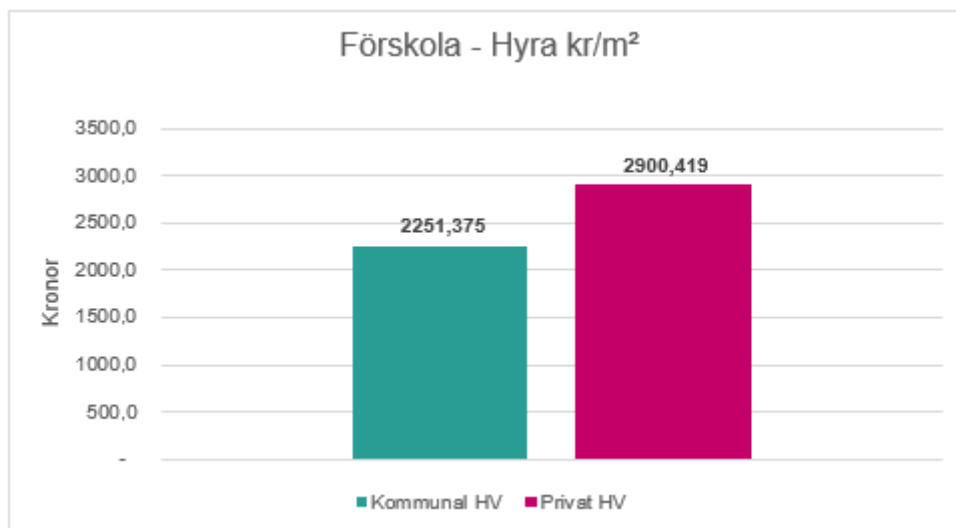

Diagram över andel införhyrning med extern hyresvärd.

Tabell över hyreskostnader från extern hyresvärd gentemot stadsgemensam hyresvärd

4.6.3 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Ett flertal förskolor har avvecklats de senaste två åren och lokalkapaciteten börjar nu ligga i nivå med behovet av förskoleplatser. Stadsdelsförvaltningen ser att minskningen av antalet barn i förskoleåldern stannat av och bedömer att behovet av förskoleplatser kommer att vara konstant fram till år 2031. Under pandemin var det en stor utflyttning av barnfamiljer från stadsdelen, men utflyttningen har minskat det senaste året.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under 2023 avvecklas förskolan Vågen på Nordenflychtsvägen, som finns i tillfälliga paviljonger. I början av 2024 kommer en ny kommunal förskola att vara klar i kvarteret Mariedalsgatan/S:t Göransgatan. Förskolan kommer att ha plats för cirka 60-70 barn.

Förvaltningen projekterar för nya förskolor på Lilla Essingen och i S:t Eriksområdet i de kvarter som ska byggas där. Behovet av ytterligare lokaler för förskoleverksamheten är beroende av bostadsbyggandet. I exploateringsområdena bedöms behovet av förskolelokaler utifrån antalet tillkommande lägenheter. Förvaltningen för en kontinuerlig dialog med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret om behovet av förskolelokaler i samband med exploateringar. Förvaltningen planerar för att det ska finnas kommunala förskolor i alla områden på Kungsholmen. Parallellt med etableringen av nya förskolorna ser förvaltningen regelbundet över behovet av förskoleplatser i förhållande till barnantalsutvecklingen

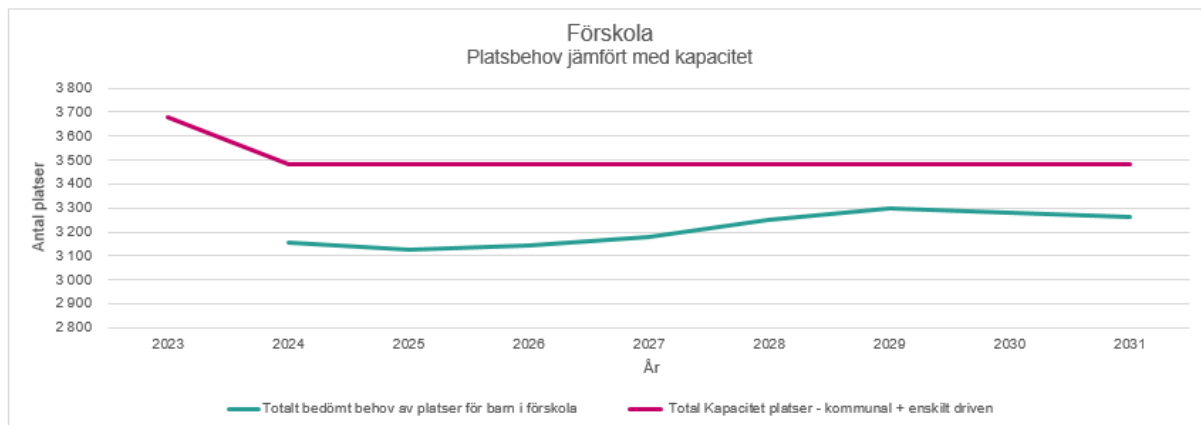

Diagram över platsbehov jämfört med förskole kapacitet.

4.6.4 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Förvaltningen har svårt att förutsäga lokalbehovet för förskolan för perioden 2032-2040 eftersom det beror på hur födelsetal, inflytt/utflytt och bostadsbyggandet utvecklas.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Stadsdelsförvaltningen följer befolkningsutvecklingen på lång sikt och anpassar kapaciteten efter gällande prognoser. Eftersom avtalsvillkor förändras över tiden för nämndens lokalresurser utför förvaltningen en specificerad bedömning för varje lokal när periodens prognoser ligger närmare i tiden.

Stadsdelsförvaltningen har säkrat behovet av förskolelokaler på lång sikt i de kommande stadsutvecklingsområdena på Kungsholmen. Det är dock svårt att förutse hur barnantalet

kommer att utvecklas på lång sikt utifrån födelsetal och in/utflytt.

4.6.5 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2023

31 januari 2023 finns det en kapacitet för 1 882 barn på fristående förskolor på Kungsholmen.

Vid samma tidpunkt var 1 589 barn inskrivna på fristående förskolor i stadsdelsområden.

Det innebär att det i januari 2023 fanns cirka 300 lediga platser på de fristående förskolorna.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

En fristående förskola med 20 platser avvecklades i december 2022 och ytterligare en fristående förskola med 55 platser avvecklas till sommaren 2023.

En fristående förskola har i början av 2023 öppnats på Mariebergsgatan/Drottningholmsvägen med cirka 60 platser.

I övrigt känner inte förvaltningen till att det kommer att startas eller avvecklas fristående förskolor under planperioden.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Förvaltningen har ingen särskild redovisning av något specifikt projekt.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Nedan beskrivs de prioriteringar där förvaltningen ser behov av samverkan för att lösa utmaningen för staden som helhet.

Trygghet

Otryggheten utifrån skjutningar och annan typ av kriminalitet har eskalerat i staden på senare tid och ett stort arbete pågår i staden och landet kring detta. Det är viktigt att staden samarbetar i detta arbete så att de otrygghetsskapande inslagen inte bara flyttas till annan plats. Även om Kungsholmen inte har ett stort problem med gängkriminalitet förekommer det att ungdomar även här rekryteras. Det är viktigt att samverka och dela kunskap på en stadsövergripande nivå mellan nämnder och bolag.

Säkerhetsfrågor

Omvärldsläget med snabb digital utveckling, klimatförändringar och krig i närområdet medför ytterligare förberedelser för alla slags samhällsstörningar. En ökad samverkan kring olika risk- och beredskapsåtgärder behövs med tanke på olika kritiska beroenden och för att gemensamt i staden kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Digitalisering

Stockholms stad behöver fortsätta med sin digitala modernisering och utveckling av sociala system och välfärdsteknik för att bidra till en ökad kvalitet och självständighet för brukarna inom verksamheterna, en bättre arbetsmiljö för medarbetarna samt för en ökad tillgänglighet för medborgarna. Det finns ett flertal utmaningar inom området. Det krävs resurser och kunskap både i form av pengar, arbetskraft och motivation, både vid anskaffande, införande och förvaltning av ny teknik. Digitaliseringstakten behöver dock öka. Förvaltningen anser att det kommer gå snabbare och leda till bättre resultat om upphandling, implementering och uppföljning genomförs stadsövergripande istället för på varje stadsdel. Staden bör ha samlade strategier, grundläggande infrastruktur och system samt en fastställd lägsta standard för att öka likställigheten.

Förvaltningen skulle gärna se ett utökat samarbete i staden avseende kvalitetsledningssystem vilket även skulle gagna likställigheten i staden.

Införandet av den nya lärplattformen för förskolan kommer att kräva resurser och stöd till förvaltningen och förskolorna. Förvaltningen anser att den nya förskoleförvaltningen bör få en viktig roll för att stödja införandet i stadsdelsförvaltningarna.

Upphandlingar och avtal

Förvaltningen ser ett behov av stärkt samverkan inom staden avseende upphandlingar och nyttjande av befintliga avtal. Stadsdelsförvaltningen har begränsade resurser och kompetens avseende offentlig upphandling inom exempelvis miljö, sanering, geoteknik och avancerad markbyggnadsteknik. Avtal och kompetens från fackförvaltningarnas upphandlingsavdelningar behöver i större utsträckning kunna komma stadsdelsförvaltningarna till del, för en mer effektiv samverkan inom staden.

En viktig del i utvecklingen av stadens arbete med offentlig upphandling är att ställa sociala krav och arbetsrättsliga kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal.

Klimat och Miljö

Förvaltningen ser behov av att arbetet med ett klimatanpassat Stockholm och framförallt etappmålet om att stärka förmågan att hantera effekter av skyfall samordnas. Förvaltningen arbetar efter framtagna skyfallsstrategi och åtgärdsprogram för staden, samråder med trafikkontorets skyfallsstrateg vid parkupprustningar och deltar i det stadsövergripande miljösamordnarnätverket. Förvaltningen ser att en ökad samverkan mellan nämnder, bolag och fackförvaltningar och en bättre helhetssyn i klimatanpassningsarbetet kan leda till mer effektiva lösningar och arbetssätt och därmed en ökad robusthet för staden som helhet. Även ökad samverkan mellan fastighetsägarna och stadsdelsförvaltningarna inom områden som energieffektiviseringar och återvinning är angeläget för att arbetet ska gå framåt. För att nå högt ställda miljö- och klimatmål ser förvaltningen gärna en ökad samverkan i både intern och extern miljö- och klimatkommunikation mellan stadens förvaltningar och bolag. Likaså är fortsatt samverkan mellan stadsdelarna i miljösamordnarnätverket av central vikt för att effektivisera och utveckla miljö- och klimatarbetet.

Agenda 2030

Förvaltningen tror att ett gemensamt och systematiskt utvecklingsarbete under Agenda 2030-paraplyet, där stadsdelarna, fackförvaltningarna och bolagen ingår, skulle kunna leda till ett

nytt effektivt sätt att ta sig an stadens utmaningar.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

För att ta tillvara på stockholmarnas synpunkter genomförs olika former av dialoger, bland annat genom trygghetsvandringar, medborgardialoger, medborgarförslag, olika sociala kanaler, inom platssamverkan, nämndens råd, i verksamheterna och på de olika mötesplatserna.

Medborgarbudget är ett ytterligare steg i att ta tillvara på synpunkter genom att involvera invånare i att prioritera resurser. Förvaltningen kommer att följa kommunstyrelsens arbete med utveckling av arbetssätt kring medborgarbudget för vägledning i arbetet. Parallellt pågår ett arbete med att se inom vilka verksamheter och grupper dialogen bör prioriteras. Särskild hänsyn ska tas till de områden som har behov av utveckling.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Ann-Christine Hansson

Datum

2023-04-06